

XVIII. ÉVFOLYAM

21. SZÁM.

BUDAPEST, 1928

JULIUS 20.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország jeltámadásában.*

Amen.

Madarat tolláról

Amikor az iskolapadokat s azután a szülői házat is el kell hagynunk, hogy a magunk lábán éljük tovább az életet, egyéniségünk és jellemünk további fejlődésében, kialakulásában szerepet és pedig súlyos szerepet kér magának a barátok befolyása és hatása.

Olyan ember nincs, akinek baráti köre, vagy legalább egy megértő jóembere, barátja ne volna (a jó feleség is az). Vagy ha van ilyen ember, az a maga egyedülvalóságának, elhagyatottságának keservesen érzi és szenved a súlyát. Csak a kijöncködők, csalódotok, a mindent tagadók képesek arra, hogy soha senkinek gondot, bajt, örömet el ne mondjanak s vaiakinek vagy valakiknek a gondjából, bajából, örömeiből részt ne kívánnának.

A baráti érzést, a barátság utáni való vágyat nem lehet kioltani még olyan emberekből sem, akik egy testülethez tartozván, a bajtársiasság érzésében a baráti érzés helyett is pótlást találhatnak. Nem tökéletes pótlást, mert a barátság és bajtársiasság nem ugyanaz.

A bajtársiasság tágabb tartalmu érzés: összeköt olyanokat is, akik talán soha egymást nem látták s legfeljebb csak annyit tudnak egymásról, hogy egy testületnek a tagjai. Amikor azután a szolgálati sors összehozza őket, úgy haladnak egymás oldalán, mintha gyermekkortól kezdve egy asztliról ették volna a kenyeret. Anélkül, hogy egymás egyéniségét vizsgálhatták s a baráti vonzalmat egymásban kereshették volna. Ilyen csodára csak a bajtársiasság érzése képes.

A bajtársiasságot tehát nyugodt lélekkel helyezhetjük a baráti érzés fölé, viszont az utóbbi jelentőségét sem lehet kétségbe vonni; el kell ismernünk a létjogosultságát a bajtársiasság mellett, azzal kapcsolatban is. A bajtársiasság testületi, a barátság egyéni érzés, egyik a másikat nem helyettesíti, de nem is zárja ki. S ha a két hatalmas érzés: a bajtársiasság és barátság egyesül, az aztán tényleg magában hordoz minden szépet, nemeset, áldozatkészséget, amit az igaz barát az igaz barátjának nyújtani tud.

Ez az, amit bajtársaink szívérc akarunk kötni: kapcsolják össze a bajtársiasságot a barátsággal, barátot keresni ne menjenek ki a laktanyából, hanem keressék azt a bajtársak körében.

Egy örsön különböző egyéniségek találkoznak össze, ezek között ki-ki megtalálhatja azt, amelyik a maga egyéniségének, gondolkodásmódjának a kiegészítője, a barátja lehet. Ez nem jelent elkülönülést, nem

jelent a többiekkel szemben való bajtársi érzés csorbulását. Csak annyit jelent ez, hogy a mindenkivel szemben taplált bajtársi érzés meghecsülésével és fenn-tartásával egyesekhez a bajtársiasságon kívül melegebb baráti érzés is fűz bennünket.

Sok elbukott, elkallódott csendőrsors keresheti szerencsétlenségének okát ott, hogy bajtársaiban csak a bajtársakat látta s nem kereste bennük a barátokat.

Ezeknek az elsülyedt csendőröknek cimborákra volt szükségük, mert hiszen a cimboráknál nyájasabban mosolyogni, jobban hizelegni, változatosabban szórakoztatni és vidámabban poharazni senki sem tud. De csak addig, míg a pohárban tart a bor, míg a jókedvü gondtalanság helyébe a gond lép. A gondjainkból, szenvedéseinkből csak az igaz barátok kérnek részt maguknak. A cimborák csak arra jönek, hogy kihasználják a jó kedvünket, segítsenek elkölteni a pénzünket, belevigyék az embert a költekezésbe, ivásba, kártyázásba. Mikor aztán erkölcsökben és anyagiakban kifosztottan eszmélünk a romlásunkra, a cimborák már más áldozat poharához koccintják a magukét.

A cimborák kegyeiből megtépázva, kifosztva kiesett csendőr csak ekkor, többnyire már későn látja, hogy mekkora hibát, bünt követett el önmagával szemben, amikor a szolgálati elfoglaltsága végeztével fojtónak találta a laktanya levegőjét s barátokat keresni kiment a faluba.

Azért a polgári társadalomtól a csendőrnek nem kell, de nem is kívánatos teljesen elzárkózni. Mi is azt mondjuk, hogy néha-néha ki kell lépni a laktanyából szolgálaton kívül is, keresni kell az érintkezést a lakosság jobb rétegeivel, részt lehet venni itt-ott annak a szórakozásaiban is. Ne tartsák a csendőrt emberkerülőnek, de olyannak se tartsák, akivel az első pohárcsengésre cimboraságot, komaságot lehet kötni. A komoly, rendes emberek ismeretségét vegyük szívesen, de nagyon nézzük meg, hogy kit tarthatunk méltónak a barátságunkra is. Mert ismeretség és barátság, barátság és cimboraság nem ugyanaz. Ismerjük meg minél több becsületes embert, barátságot azonban csak az arra igazán érdemes kiválasztottakkal kössünk, cimboraságra pedig ne lépjen a csendőr senkivel.

A csendőrt mindenki szemmel tartja, szívesen vesz a társaságát, sőt a barátságát is a tisztességes emberek, a könnyelműek, lumpok, a nem egészen jellemesek vagy egészen jellemtelenek pedig úgy ragadnak rá, mint légy a mézre, mert csendőrbarátsággal hangosabban dicsekszenek a lehák és könnyü jelleműek, mint a rendes emberek. Még akkor is, ha a csendőr csak futólag ismeri őket. Hátna még cimboraságba keveredik velük.

Nem használ ez a csendőrnek s nem használ a csendőrségnek, mert úgy igaz az, ahogy a régiektől hallottuk: Madarat tolláról, embert barátjáról...

Az új Kbtkv. tervezetéről.

Irta: Dr. CZIÁKY FERENC hadbíró őrnagy.

(2. közlemény).

A katonai ör fogalmának pontos meghatározását nem adja, hanem azt csak általánosságban írja körül eképen: »ör alatt a katonai szolgálati utasítások értelmében őrszolgálat teljesítésében eljáró egy vagy több egyént kell érteni«.

A Szolg. Szab. I. Rész XII. fejezete az őrszolgálat lényegével, a katonai örök jogaival és kötelmeivel foglalkozik. Ezen nyomokon haladt a katonai joggyakorlat eddigelé is, amikor évtizedeken át azt a gyakorlatot folytatta, hogy a járőrszolgálat teljesítésében eljáró csendőr a katonai ör fogalmi körébe tartozik; ami más szóval azt jelenti, hogy a járőrszolgálatban álló csendőr ugyanazon jogokat élvezzi, ugyanolyan jogvédelemben részesül, mint a katonai ör. Ezt egyébként a Szolg. Szab. I. Rész 534. pontja, valamint a Szut. 69. pont 1. bekezdése is előírja, azt mondván, hogy: »a közbiztonsági szolgálatban állókat az eligazítástól a bevonulásig őrszolgálatban levőknek kell tekinteni«.

Viszont a joggyakorlat szerint a kapuügyeletesek, a laktanya- és istállóügyeletesek nem tartoznak a »katonai örök« fogalmi körébe.

A tervezet tehát azért, hogy nem sorolja fel, hogy kik tartoznak a katonai örök közé, a mai joggyakorlat folytatását követeli.

Tervezetünk szerint a törvényes védelem kezdete az őrszolgálat — csendőrségnél a járőrszolgálat — kezdetével és vége ezen szolgálat befejezésével esik egybe.

A katonai örök feladati körét az őrszolgálati uta-

sítások, a vezénylő lajstromok, az őrzési lapok és a szolgálatba lépéskor, vagy annak folyamán az arra jogosult előjárótól kapott különleges szolgálati utasítások írják körül. Ezek szabják tehát meg az őrszolgálat terjedelmét, helyét, idejét és kísérő körülményeit. Ebben a körben mozoghat a katonai örök parancsnoklási joga, amivel szemben mindenre nézve e körre szorítottan az engedelmisségi kötelesség hárul.

A szolgálat természete hozzá azután magával azon tényt, hogy a járőrszolgálatban álló csendőr mozgási köre sokkal tágabb, feladata többirányú, mint a szoros értelemben vett »katonai örök«, mert utóbbi csak felállított örhelyén, mozgási körletében látja el helyhez és rövid időhöz kötötten, tisztán preventív jellegű szolgálatát, míg a járőrben levő csendőr előtt a tereptárgyak sokfélesége és portyázásnak többirányú célja szerint az egész élet minden lehetősége kitárul.

A katonai ör — így tehát a közbiztonsági szolgálatban álló csendőr — védelme is kétirányú: a fegyverhasználati jog, mint fizikai védelem mellett, ott van a törvényes, vagyis »jogi« védelem.

Utóbbi körébe tartoznak a jelen fejezetünk alatt tárgyalandó katonai örök elleni büntettek és vétségek.

Ezen törvényes szabályokból azt olvashatjuk ki, mikép a katonai örök ugyanolyan védelemben részesülnek, mint általában az előjárók, akiknek védelmét előbbi értekezésünk során a »függelmsértés« és »zen-dülés« megbeszélésénél láttuk volt.

A német és svájci katonai büntető jogszabályok éppen a fenti okból nem is ismernek külön »katonai örök elleni büncselekményeket«, hanem a katonai örök elleni támadást vagy engedetlenségi cselekményeket a függelmsértés körében tárgyalják és a katonai örököt ily módon helyezik védelem alá.

Új Talpra magyar!

A kerek földön nincs barátunk,
Vesztünknek mennyi nép örül.
Már nem »erős vár« a mi várunk,
Ellenség jog köröskörül.
Ami megvédett ezer évig,
A kard kezünkből kicsavart,
S nincs hang, mely kiáltsa az égig:
»Elég! Ne bántsát a magyart!«

Az idegenek lobogóit
Látjátok jent a házaik?
Sziveinkben a sóvárgó hit
Fojtott düh, néma fájdalom.
Kolozsvár, Arad, Kassa földjén
A szent sirok vonaglnak,
Idegen szó, idegen törvény...
Könny s vér foly el Mohács alatt.

Vereckénél, hol ezeréves
Álmát alussza annyi őz,
Kibontja jeltelen, szegényes
Sirját a sok kárpáti hős.
A segesvári csatatéren
Rejtett hant nyilik, dob pereg:
»Szolgaföldben nyugodni székelyen«,
Keressünk új sirt, hős sereg.

Hol bitorló véres csizmákkal
Porainkon át nem tapos...«
— S mi? Marjuk egy nüst! néma váddal
Üzen ránk Olt, Hernád, Szamos.
Nem volt elég a régi átok?
A gyűlölködő szétvadás?
Idegen nép kegyére vártok?
Nem fog segíteni senki más!

Magunkban bizzunk! Fel mi keljünk!
Fel tette szomjas akarát!
Botondként, míg sorra beverjük
Létünk elfojtó kapuzat.
A sorsunk bármily mostoha,
Éltünk száz béklyót átfogo —
Nem lesz más népé, nem, soha
Hármas halom s a négy folyó.

Fel hát az új honfoglalásra!
Kéz kézben kapcsolva legyen,
Egész világ újra hadd lássa,
Egy és erős vagy nemzetem.
Marsoljunk, mint a föld rengése,
Harsogjon újra az a dal
Oly ércesen, mint ég zengése:
»Talpra magyar! Talpra magyar!«

Térey Sándor.

Mig ezzel szemben Tervezetünk — a mai Kbtvk.-nek megfelelően — szükségesnek találta a katonai örök védelmére külön jogszabályokat felállítani. De hogy általában a katonai örök Tervezetünk is ugyanolyan védelmet kíván nyújtani, mint amit az előjáró élvez, kitűnik abból, hogy a katonai öröknek való ellenszegülés legsúlyosabb esetét — ha t. i. a katonai örök elleni támadást 3 vagy több katonai egyén közös egyetértésben követi el — a 101. §. szerint kiemeli a fejezet köréből és »zendülés«-ként rendeli elbírálni.

A katonai örök elleni bűncselekmények büntetési alakjához megkivánja a Tervezet, hogy a tettes cselekménye »erőszak«-ban vagy »veszélyes fenyegetés«-ben nyilvánuljon meg, avagy hogy az engedetlenségi magatartásból súlyos hátrány származott legyen. Ezek hiányában a cselekmény csak vétséget fog képezni, amelynek elkövetési módja lehet: engedetlenség vagy tiszteletszegés a katonai örökkel szemben.

Végül kiemelendő még az is, hogy a katonai örök a Tervezet rendfokozatára való tekintet nélkül védi mindenféle rendfokozatu katonai egyénnel szemben, mert »nem a tettes vagy az örök rendfokozata, hanem a katonai örök mindenkivel szemben megvédendő tekintélye és funkciója az irányadó«, mondja a törvénytervezet idevonatkozó indokolása.

Nyilván a haditapasztalatokon nyugszik Tervezetünknek azon intézkedése, amikor a katonai örök elleni támadásokat és pedig súlyos körülmények közt még békeviszonylatban is rögtönítélő eljárás alá vonatja akkor, ha »a megzavart fegyelem helyreállítása elrettentő példaadást tesz szükségessé«.

Tervezetünknek II-ik rész IV-ik fejezetében írja körül azt a két katonai bűncselekményt, amelyek egyik leggyakrabban előforduló és így a szolgálati rendet a

legközvetlenebbül érintő cselekménye katonai büntető jogunknak.

A közelmúlt világháború emlékei még izzó eleven-séggel élnek emléünkben. Ezek az emlékek azt mondják nekünk, hogy minél inkább előrehaladott a világháború, minél nagyobb erőfeszítést tett népünk abból a célból, hogy a gigászi méretűvé szélesedett önvédelmi harcunkban megállhassunk, annál nagyobb méreteket öltött azon egyének száma, akikben a hazafi kötelesség-érzete megingott, akik megfedkeztek legszentebb és egyben legnehezebb állampolgári kötelességükről és a becsület mezejéről megszöktek.

Ezek az egyének szökésük pillanatától kezdve úgy jelentkeztek, mint az egységes népakarat megrontói, egyéniségük és hazafiatlanságuk úgy hatott, mint az egészséges emberi szervezetet megtámadó ragály. Ezeknek a körében talált otthont és támogatást a defetizmus, az antimilitarista izgatás. Ezek keresték és megtalálták a forradalomra hujtató jelszavakat, ezek gyávaságából és erkölcstelen önzéséből táplálkozott a hazaárulás. Ezek a tömeggé összeverődött katonaszökevények voltak az 1918. évi őszi forradalom tüzeinek gyújtogatói; az ő ellenség elöl megfutamodott puskájuk ropogott a novemberi ködös éjszakában. Ők gyújtották fel az ezeréves Nagymagyarország épületét és akaratlanul is azt az utat járták, mely ellenségeink célja felé haladt és megcsönkítésük révén leirhatatlan nyomorúságunknak lettek előidézői.

Ezek az emlékek tapadtak a szökésnek, mint a hazaárulás egyik sajátos alakjának történelmi alakjához.

Ezért tehát nem lehet, sőt nem szabad e mellett a katonai cselekmény mellett közönyös nemtörődömséggel, unatkozó elfásultsággal, szótlanul elhaladni,

A landjäger.

Irta: KILIÁN ZOLTÁN.

I.

A csendőrt landjägernek hívják Németországban. Szép zöld egyenruhában járnak ezek a landjägerok, csákójuk a régi magyar bakacsákóra emlékeztet, csak a rózsája nagyobb s a színe lakosbarna.

Az én landjägerem, akiről ezt a történetet írom, Sassnitzban állt elém, hogy kövessék a »Landjägeramt«-ba, azaz az örsre. Sassnitzban köt ki a stockholm-berlini vonattal a komphajó Svédországból jövet, ezzel a hajón hozott vonattal jöttem meg éppen s most visz már a landjäger. Mit akarhat velem? Az utlevelem, vizumom rendben. A landjäger arca barátságos, sőt mosolygós. Furcsa.

Felháborodjam? Tiltakozzam? Lebegy. Sassnitzban magam szálltam ki, hogy Rügen szigetének híres krépartjait és gyönyörű bükkerdeit bejárjam a Keleti-tenger mellett. Zöld itt a tenger vize, mint a tavaszi falevél; fehér a magas part, mint a frissen meszelt falusi ház s a bükkös tele van csobogó patakokkal, melyek vígan szaladoznak a tengerbe. Úde szél fujdogál most nyár derekán is, akár nálunk április elején és Sassnitz kertjeiben csak most virágozik az orgona, csak most illatozik egy-egy védettebb helyen az akác. Másfél hónappal hátrább van minden, július elején ér el ide a tavasz.

Nézem ezt a különös északi tavaszt és nézem magam

mellett a landjäger. Szépszáj ember, van vagy egykilencven, ha nem több; aranyos-ezüstös vállpászománya szememmel egy magasságban csillog; fegyverzete csak a kardjából áll; az alsólábszár közepéig érő kard ez, barna, lakkozott hüvelyben.

Nem is kértem a landjäger, miért visz. Mindegy. Még örülök is neki, legalább meglátok egy másik csendőrlaktanyát belülről, lesz mit megírni a magyar csendőröknek.

Kicsit szokatlan nekünk magyaroknak egyesével látni szolgálatban álló csendőrt. Feleségem szóvá is teszi ezt, természetesen magyarul.

A landjäger ránk tekint a magyar szóra, felnevet s szembe kis zászlójelvényünkre, a piros-fehér-zöld s kabátunkra tüzött zománclobogócskára esik, melyet utazásainkon mindig viselünk.

— Olasznak néz! — mondja a feleségem.

— Aligha. Ezekből csak olyan távol van az olasz, mint a magyar. Svédországban egyszer schleswigholsteini zászlónak nézték a magyar lobogót, emlékezz csak vissza!

— De egy helyütt megismertek azonnal. *Fra Unska* = Magyarországból, ezt mondták.

A landjäger csak nevet és biztat, hogy oda se neki, mindjárt itt vagyunk a laktanyában.

Feleségem tréfásan, de azért haraggal szól oda neki:

— Talán ingyen szállodát akar ott nekünk biztosítani, Herr Landjäger?

— Ha szivesek lesznek elfogadni, miért ne?

— Csak tudnánk, miért?!

— Meg tetszik látni azonnal, egy, kis türelem...

avagy abban csak egy, a hadbirót érdeklő, az ő hivatáskörébe tartozó cselekmény törvényes körülírását látnunk.

A szökés és ennek enyhébb alakja: az önkényű eltávozás olyan régi fogalmak, mint maga a hadsereg szó. Amióta ugyanis a népek, biztonságuk érdekében fegyveres erőt tartanak fenn, azóta ismerik e két fogalmat is.

A katonai büntetőjogoknak egyik ősi, általánosan ismert alakja ezen két büncselekmény. A nézeteltérés csak e két büncselekmény meghatározásában mutatkozik meg.

A katonai büntetőjogok ősi alakja: a római nép katonai büntetőjoga, a szökés törvényes kelléke gyanánt egy tárgyi szempontot állított fel: a távollét tartamát. Ha ez hosszú volt, úgy szökés-(desertió-)ról, ha pedig rövid ideig tartott, úgy eltávozás-(emansió-)ról beszélt. Ezen az alapelven nyugszik a mai francia katonai büntetőjognak szökési definíciója is.

A mi jelenlegi Kbtkv.-ünk ezzel szemben a szökést — annak enyhébb alakjától — az önkényű eltávozástól a tettes szándéka által különbözteti meg, kimondván, hogy szökevény az, aki azzal a szándékkal hagyja el csapattestét vagy szolgálati beosztását, hogy magát ez által kötelezettsége alól *mindenkorra* kivonja. Míg ha az eltávozó ezen »mindenkorra való kibuvás« szándéka nem bizonyítható, úgy csak önkényű eltávozás vétségéről lehet szó.

Miután azonban ez a szándék az élet által felvetett esetekben a vádlott védekezésével szemben csak nehézkesen igazolható, az előrelátott nehézségeket a mai Kbtkv.-ünk oly módon igyekszik eloszlatni, mikép törvényes »vélelmeket« állít fenn, amik fenforgása

esetén a szökési szándék vélelmezhető és igazoltan vehető:

Tervezetünk a szökést a következőképen írja körül:

»Szökés büntetett követi el az a katonai egyén, aki abból a célból, hogy magát szolgálati kötelezettsége alól, vagy legalább is a hadrakelt seregnél való szolgálatteljesítés alól végleg kivonja, beosztását vagy rendeltetési helyét önkényesen elhagyja vagy attól távolmarad«.

E meghatározás szétbontása után a következő megállapításokra jutunk:

E cselekmény elkövető alanya a katonai (csendő) szolgálatra történt önkéntes jelentkezés után testileg alkalmasnak talált, felavatott és szolgálatára esküvel kötelezett egyén.

A cselekmény elkövetése: az esküvel fogadott szolgálati kötelezettség alóli »kivonás.« Ezt a tárgyalag is érzékelhető, az életben realizálható cselekményt annak a bizonyítható szándékának kell áthatnia, mikép ez a kivonás *végleges* legyen.

E végleges szándéku »kivonás« irányulhat 1. a szolgálati kötelezettség ellen általában, 2. háboru idején a hadrakelt seregnél való szolgálatteljesítés ellen. Ez utóbbi fogalmi kellék mai büntetőjogunkkal szemben a világháboru tapasztalatain alapuló újítás. Ezzel hadrakelt seregünk harcképességét akarja a törvényhozó védeni a szökési esetek elharapózásával szemben.

A szökés elkövetési módja kétféle; vagyis a kibuvás maga kétféle alakban fordulhat elő: a beosztási vagy a rendeltetési helynek *önkényes elhagyása*, vagy az attól *távolmaradás* formájában. Ez utóbbi fogalom meghatározásból folyik, hogy a jövőben azon katonai egyének is szökevényként lesznek felelősségrevonandók, akik önként vállalt és felavatásukkor esküvel

II.

Mentünk türelemmel. A landjäger a Strandpromenadéről krétaraktárak közé kanyarodott, feliágtunk már a villák közé és egyre pompázottabban bontakozott ki a tenger. Fehér hajók szelték a zöld vizet, Swinemünde meg Heringsdorf kíváncsi fürdőzőit hozták kirándulni ide Rügenbe és indult a vonatot hordó elegáns szép svéd hajó is Frälleborgba a mi ellenvonatunkkal. Fehér testébe épített alagut-szerű vagóntartójából kikandikált az utolsó vagón.

— Itt a Landjägeramt! — szólt hirtelen a csendőrs egy igen bájos, emeletes kis villára mutatott.

Bementünk. Az örsirodában helyet kínált meg bennünket, hogy azonnal megtudunk mindent, csak egy szempillantásig várjunk, rögtön itt lesz megint és vele a teljes magyarázat...

A landjäger mosolygós feje ellünt.

— Szökjünk meg! — indítványozta a feleségem.

— Miért szöknénk?

— Azt sem tudjuk, miért vagyunk itt. Magyarországon ez igazán nem volna lehetséges... Mit meg nem mernek engedni maguknak ezek a németek?!

— Várjuk meg a végét, engem érdekel a dolog.

— Engem nem. Csodálom, hogy eddig is eltűrte!

— Hát ilyen egy német csendőrs belülről! — feleltem kitérően és nézegetni kezden az iratokat. Ez nálunk is megvan... ez is... »Landjäger Arweiler«, ez bizonyára a gazdánk... Der *praktische Landjägerdienst*, ügyes szakkönyv... Itt van az asztalon a zsebkönyvünk is...

Feleségem durcásan ült az iroda sarkában ezalatt. Még sohasem volt csendőrrrel semmi dolga világéletében, kivéve, hogy csendőrtisztek udvaroltak neki otthon és táncoltatták reggelig a bálakon.

— Pont itt kell csendőrrrel összeakadnunk, Németország északi csücskén!... Ez a landjäger, úgy látszik, idegenekre vadász. Azt hiszi, hogy felrobbantjuk ezt a nyavalyás Rügent! Akkor aztán vége lesz a dicső landjägeriségnek... Hogy jön ez az ember egyáltalán ahhoz, hogy minket idehozzon az amtjába?! Próbálna egy magyar csendőrs ilyen tenni német házaspárral. Üvölnének az ujságok...

— Kedvesem, még azt sem tudjuk, mit akar?! Hátha a legjobb szándékkal van irántunk.

— Nem úgy néz ki. Különbözően is, ne legyen semilyen szándékkal irántunk, nem vagyunk rablók. Berlinben panaszt teszek a követségen, ha neked nem is tetszik!

Nem tudtam már erre mit felelni, mert belépett a landjäger.

De nem egyedül. Egy igen csinos fekete asszonyka vele, helyes selyemruhában, bucsisan s ez az asszonyka kellemes, örvendező hangon szólalt meg:

— Bocsássanak meg, nagyságos asszonyék az uramnak! Miattam élt vissza hivatalos hatalmával önökkel szemben, mert engem végtelenül szeret.

Elcsodálkoztunk. Annyival inkább, mert a csendőrs felesége magyarul mondta el mindezt. Egymásra néztünk, mintha hallucinálnánk.

A hatalmas landjäger csak mosolygott és feleségét üelte.

fogadott szolgálatuk megkezdésére behívást kapván, e behívási parancsnak nem engedelmeskednek és ily módon attól, végleges szándékkal, távol maradnak.

A szökés enyhébb alakja az önkényű eltávozás.

E cselekményt a Tervezet 112. §-a a következőleg írja elő:

»A 103. §-ban meghatározott (fentebb olvastuk) cselekmény, ha az nem az ott megjelölt célból követetett el és a távollét 24 óránál tovább nem tartott, önkényű eltávozás vétsége gyanánt..... büntetendő«.

Az önkényű eltávozásnak azonban van egy súlyosabb — a mai Kbtkv.-ünktől eltérő — új alakja is, az önkényű eltávozás *büntette*. Ezt tervezetünk 112. §. 2-ik bekezdése így írja elő:

»Ha azonban a tettes szándéka arra irányult, hogy magát a *hadrakelt seregnél* való szolgálat alól vonja ki, a cselekmény — ha mindjárt 24 óránál rövidebb ideig tartott is a távollét — *büntett*.

Ez utóbbi rendelkezésével a harctéri menetalakulatokból mindenféle álürügyek alatt lemaradókat kívánja a törvényhozó felelősségre vonni.

A jelenlegi Kbtkv.-ünkkel szemben ujitóként jelentkezik tervezetünknek azon rendelkezése is, amely a három vagy több katonai egyénnek szökésre szövetkezését nem teszi különálló büncselekménnyé, hanem a szökés fejezetében mint ennek egyik súlyos fajtáját vonja büntetés alá.

A szökésre törvényileg megállapított és ehhez képest a bíróság által alapul vehető büntetés nagysága az eset kísérő körülményeitől, így nevezetesen attól függ: vajjon a tettes szökésért hányszor volt büntetve előzőleg, vajjon béke idején vagy háboru alatt lett-e elkövetve, végül azt, aki az ellenséghez szökik, vagy

ezt megkísérli, kötéshalállal rendeli büntetni.

Itt kell még azt is megemlítenünk, hogy szökés miatt előzetes kihirdetés után rögtönbiráskodásnak lehet helye, béke idején azonban csak a szökés elharapózása esetén.

A szökésnek a fentebb felhozott fontosságára tekintettel Tervezetünk 110. §-a kimondja, mikép: »szökés és szökésre szövetkezés miatt elítéltek rendfokozatukban meg nem hagyhatók«.

Tervezetünk V-ik fejezete »az örszolgálati büntettek és vétségek«-ről tartalmaz intézkedéseket.

Miután a csendőrségi szolgálat tulnyomó részében »közbiztonsági szolgálat« és miután az ilyen természetű csendőrségi szolgálat az örszolgálat jogi jellegével és következményével jár; fontosnak mutatkozik, hogy a Tervezet e részének ismertetése előtt az örszolgálatra vonatkozó általános elveket ismertessük.

Amint a gyakorlati életből is jól tudhatjuk, az örszolgálatnak háromféle fajtája különböztethető meg: 1. az álló- vagy főőrség szolgálat, 2. a mozgóőrség (járőr) szolgálat és 3. a fogolyőrségi szolgálat.

A főőrségi szolgálat a szoros értelemben vett katonai őrségek szolgálatából áll. Ezek a helyhez kötött (laktanyák, löpor-, fegyvertárak) és háboru esetén a tábori állóőrség (örszolgálatok). Ez őrségek körében a jogok és kötelezések szempontjából is háromféle szolgálati ügykör különböztethető meg: 1. az állóőrség parancsnokának, 2. az őrhelyére felállított és felvezetett őrnök és 3. az éber vagy pihenő készülségben levő őrlegénységnek szolgálati köre.

A mozgó-, másképp járőr-szolgálatban lévő őrség csoportjában a parancsnok és a járőrtagok jogállása különböztethető meg.

Míg a fogolyőrség természete szerint elvileg a tel-

— Én vádjom jó... nem bántani nádsákos ászon... Feleségem már szintén ölelte a landjägernét.

— Maga magyar? Hogy jutott ide? Beszéljen, beszéljen!

— Mindenekelőtt a meghívás különös módja miatt kérem ismét bocsánatukat, — pirult-örült az asszony. — Bácsalmási vagyok, kilenc esztendeje élek itt Fritzcel. Boldogságunk teljes volna, csak néha majd meghalok a magyar szó meg a magyar élet után... Ilyenkor Fritz egyebet sem tesz, mint magyarokra válaszlik lent a kikötőben és valami ürüggyel felhossa őket... Az önök beszédét azonnal felismerte, én meg már napok óta majd beleörültem az örökös német világba... Ha azonban mindezt megmondja így kereken önöknek, bizonyos, hogy fel nem jönnek. Mire engem lehoz, önök meg már Isten tudja, hol járnak... Sassnitzban nem fordul meg böven magyar, aki jön, az is csak átutazik... Ezért élt vissza az én csendőrumam az önök személyes szabadságával: vendéget fogott régi magyar urak módján. Érezzék jól magukat, kérem, egy szerény német csendőr vendégfogó házában s segítsenek kissé elviselni további életüket...

Kezet fogtunk melegen a landjägerrel. Nehezen melegszik fel errefelé a német, de ennek az egynek könnyű csillogott most a szeme sarkában.

Feleségemnek a lakást mutogatta a landjägerné ezalatt. Rádió, mellyel Budapestet fogja, magyar hetilap, pianino, magyar kóták...

Már nem akart megszökni a feleségem. Odaült a piani-

nohoz, futottak ki a nóták édesen a keze alól, a landjägerné az asztalra borult és zokogott...

A landjäger csak ült ott és hallgatta nótázásunkat figyelemmel. Este féltiz is elmúlt már, de még viálgosság volt odakint, énekszavunk kiszállt a tenger zöld mezejére.

Viszik a menyasszony selyemágyát,

Csengős lovon viszik a ládáját,

A ládája tele, tele, tele...

Csak a szive vágyik hazafele...

III.

Már igen messzire jártunk Sassnitztól azóta és megismertük minden ízében a német világot. Pozsonytól kezdve égett szemünk az elmaradt, szegényes magyar tájak láttán, szerettük volna egyszerre felemelni, kulturálttá tenni ezt az egész földet; elszomorító volt a különbség. A magyar landjägerekre gondoltunk, akik nemcsak feleségeiknek, hanem sok-sok falunak is akarnak teli adakozó szívvvel kulturát, magasabbrendűséget adni. Csafent a landjäger otthona és örse nem vált ki annyira az általános képből, mint a magyar csendőré a környezetéből; a landjäger hivatása kevesebb. A magyar csendőr elől jár és életszintjével emeli a falut.

Nincsen tele a ládánk, de szívünk nem vágyik el azért.

— Egy a legeslegrosszabb a viálgon, higgyék el nekem! — sugtá két nóta közt a landjägerné odafent Sassnitzban. — Örökké hazasírni az idegenből...

jes egyéni felelősségen felépülő fogolyőrszolgálati körében merül ki.

Az első szolgálat helyileg korlátolt és időbelileg rövid, ezért a vonatkozó őrutasítások az állóőrségek parancsnoka és tagjai kötelezségeit tökéletesen — mondhatnók kimerítően, minden lehetőségre felkészülten — írhatják és írják körül.

A járőrszolgálat helyileg tág, nagy területre terjed ki, úgy a parancsnoktól, mint a tagjaitól nagy körültekintést, nagy kezdeményező képességet és élénk szellemi tevékenységet tételez fel, amihez azon nehézség is járul, hogy időbelileg néha napokra terjed ki, amit kis és nagy pihenők szakítanak félbe.

A fogolykísérő őrszolgálat időbelileg rövid, helyileg váltakozó természetű és tartalmilag nagy éberséget igénylő, idegfeszítő szolgálat, ahol rendszerint egy vagy két egyénre hárul a teljes felelősség, anélkül, hogy az illetők kötelemeiket illetően precíz, minden lehetőséget figyelembevevő kioktatásban részesülhetnének.

Ezen általános elvek megismerése után nézzük meg közelebbről Tervezetünk intézkedéseit.

Tervezetünk 113. §-a az álló (fő)-őrség szolgálatának megszegése esetén beilló jogkövetkezményeket az alábbiakban vázolja:

»A meghatározott őrállások elfoglalására és felváltására alakított katonai őrség tagja őrszolgálati büntetést követ el, ha magát szolgálatának teljesítésére megittasodással, elalvással, eltávozással vagy más módon képtelenné teszi, vagy ha a szolgálatára vonatkozó általános vagy különös utasítások mellőzésével hátrányt okoz vagy háborus viszonyok közt jelentékenyebb veszélyt idéz elő«.

Ebből láthatjuk először is azt, miképp Tervezetünk — eltérően a jelenlegi Kbtvk.-ünk 230. §-ától — nem ad törvényes meghatározást a tekintetben: vajjon kik tekintendők őrszolgálatban állóknak, más szóval katonai őrség tagjainak. Vagyis ezt a kérdést a szolgálati szabályzatoknak engedi át. Ez helyesen is van így, mert a szabályzatoknak az élet változó következményeihez alkalmazkodó módosítása könnyen keresztülvihető és tökéletesebb lehet, mint több évtizedes élet-tartamra szabott Btkv. fogalom meghatározása és ennek módosítása.

E szakaszból kitűnőleg a cselekvés alanya: »katonai őrség tagja«; maga a cselekmény az őrutasítások által körülírt szolgálati kötelezségek megsértésében merül ki, mely a következő módokon elkövetve lesz büntetné minősíthető: 1. ha a tettes magát szándékosan képtelenné teszi az őrszolgálat teljesítésére, 2. ha szolgálatellenes cselekménye vagy mulasztása által hátrányt okoz és 3. ha a 2. alatti cselekménye — vagy mulasztása — háboru idején jelentékeny »veszélyt« idézett elő.

A 114. §. az állóőrség kötelezség megszegésének büntetését írva körül, azt az elvet emeli érvényre, hogy az állóőrség *parancsnoka elvileg* úgy büntetendő, mint a »felállított őr«, míg az őrség más (tehát pihenő vagy éber készenléthetn lévő) tagjai ennél lényegesen enyhébben.

A 115. §. első bekezdése a mozgóőrségekre (járőrökre) nézve kimondja szabályként, hogy a fentebb ismerttettem »113. §-t megfelelően alkalmazni kell.« Vagyis ugyanolyan módon, olyan cselekmény és mulasztás által követhető el az őrszolgálati büntetést, mint az állóőrség tagjai által.

A 115. §. 2-ik szakasza a büntetésről rendelkezvén, kimondja, hogy a járőrparancsnok szigorubban

(a 114. §. 1. bekezdése szerint), míg a járőr tagjai enyhébben (csak a 114. §. 2-ik bekezdése szerint) büntetendők. Ez a törvényes rendelkezés logikus jogi folyamánya annak a tényleges helyzetnek, hogy a járőr szolgálatára nagy egészében a parancsnok kezében nyugszik, ha erélyes és lelkiismeretes a járőrparancsnok, úgy a járőr is jól fogja elvégezni a feladatát.

A csendőrségre azonban kivételt állít fel, mert kimondja, hogy »a csendőrijárőrök tagjainak (tehát tekintet nélkül arra, vajjon a járőrvezető vagy járőrtárs kötelezség-szegésének megbüntetéséről van-e szó) büntetését *kivétel nélkül* a 114. §. 2-ik bekezdése alapján kell meghatározni, vagyis a járőrvezető és járőrtárs elvileg egyenlően büntetendő.« E rendelkezés indokát a csendőrijárőr összetételében és szolgálatának különleges voltában kell keresnünk, ami lényegesen eltér a katonai (honvéd) járőrszolgálat természetétől.

A 116. §. a fogolyőrség szolgálati büntetést írja körül, kimondván, hogy: »Ha valamely fogoly megőrzésére hivatott őr vagy ily őrség tagja a foglyot szándékosan megszökteti, öt évig terjedhető fegyházzal büntetendő. Ha azonban tudta, hogy a fogoly felségsértés, hűtlenség, kémkedés vagy az állam hadiereje ellen elkövetett más büntetett gyanuja alatt áll, vagy ily büntetett miatt van elítélve, a büntetés öt évtől tiz évig terjedhető fegyház, valóban bekövetkezett nagy hátrány esetén agyonlövélssel végrehajtandó halál«.

Kiemelendő itt, hogy csak a *szándékos* fogoly-szöktetés minősül büntetné, ennek a gondatlanságból eredő fajtája a 117. §. szerinti vétségé lesz.

A 116. §. 2-ik bekezdéséből még azt is olvashatjuk, miképp »a jelen szakaszban meghatározott büntetésen felül a hivatalvesztés (rangvesztés) is kimondandó«.

Tervezetünk VI. fejezete foglalkozik a *gyávaságnak*, mint katonai delictumnak *fogalmával és büntetési tételével*.

A polgári Btkv.-ekben ilyen cselekmény nincs. Ennek oka a polgári élet sajátosságaiban leli magyarázatát. A hadseregek és minden katonai szervezettel bíró szervezet azonban megköveteli tagjaitól a feltétlen engedelmséget még akkor is, ha ez az engedelmség az egyén életének veszélyeztetésével volna összekötve. Ez egy olyan alapkövetelmény, ami nélkül az állam biztonságát, a polgárok életét, a haza szent földjét, őseink örökét, nemzetünk bensületét megvédeni hivatott fegyveres erő el nem képzelhető.

Ezért van az, hogy a világ minden államának Kbtvkv.-e ismeri és felállítja ezen büntetendő cselekményt.

A gyávaság fogalmának — közelebbről az elkövetés időpontjának — körülírásánál az egyes európai államok Kbtvkv.-ei kétféle módon járnak el:

Egyesek szerint gyávaság csak háboruban követhető el, míg mások szerint békében is.

Tervezetünk — a mai jogállapotnak megfelelően — azt mondja ki, hogy a gyávaság minden »elleneséges alkalommal«, vagyis kül- és belső ellenséggel szemben egyaránt elkövethető.

Ez az alaptétel míg egyrészt a Kbtvkv.-ünk rendelkezésével is összevág, másfelől megfelel azoknak a tapasztalatoknak, amiket a világháboruban és a közelmúltban lezajlott forradalmakban szerezni módunkban állott.

Mert hiszen a múltban láthattuk azt, hogy az állam épségét nemcsak kívülől jövő, nemzetközi jogi jellegű támadások tehetik tönkre, hanem úgy is el-

pusztulhat az, ha az állam belső közjogi alapkövei ellen intéztetik az állampolgárok egy csoportja vagy egy társadalmi osztálya részéről támadás.

Es miután a hadseregünk, valamint csendőrségünk célja az állam biztonságának megvédése, fel kell készülnünk minden olyan jogszabállyal, mely létezésénél fogva megelőzőleg (preventive), alkalmazása esetén pedig megtorlólag (retorzive) hat.

Ezen bölcséleti alapelv adja meg a gyávaságnak, mint katonai delictumnak, a jogi alapját és ez képezi alkalmazhatóságának célszerűségi indokait.

A Tervezetünk 118. §-a egybeekben a gyávaság meghatározását a következőkben adja:

»Gyávaság büntettét követi el az a katonai egyén:

1. aki mint parancsnok személyes biztonsága iránti aggodalomból a kül- vagy beellenességgel szemben nem fejt ki azt az ellenállást, amelyre köteles és képes;

2. aki magát ellenséges alkalommal személyes veszélytől való félelmében elrejtőzéssel, megfutamodással, löszernék elhanyagásával, színleléssel, vagy más módon hivatásbeli szolgálatának kötelességszerű teljesítése alól kivonni törekszik;

3. aki ellenséges alkalommal csüggeteg szavakat ejt, vagy jeleket ad, avagy kedvezőtlen hadihíreket terjeszt és ezzel mások bátortalanságát vagy ennek veszélyét idézi elő«.

Magyarázatként az alábbiakat fűzhetjük hozzá:

A parancsnok ellentállásának két minősítő feltétele van: 1. köteles és 2. képes. Az első a parancsnoki állás természetéből és a kapott parancs tartalmából folyik, figyelembe kell azonban venni mindenkor az »ellenséges alkalom« kísérő körülményeit is. Tehát az adott esetben a hadbírónak és a haditörvényszéknek gondos vizsgálattal kell mérlegelnie az elébe táruló tényekből, vajjon a parancsnok az adott esetben az ellentállásra kötelezve volt-e s ha igen, úgy e kötelezettségének mennyiben volt képes megfelelni. Csak ha mindkét kérdésre igennel felelhetünk, vetődik fel azon további kérdés, vajjon ezen ellentállás elmulasztása mi okból, miféle belső motívumokból következett be?

Ha pl. a parancsnok dacosságból, fegyelmetlenkedő szándékból nem fejtette ki a szükséges és lehetséges ellentállást, úgy egy súlyos függelékkel állunk szemben, ha pedig a parancsnok ezáltal az ellenségnek akart segíteni, úgy hűtlenségről lehet szó.

Tehát az eset gyávaságának csak akkor lesz minősíthető, ha a cselekmény belső hajtó ereje a saját személyes biztonsága iránti aggodalom, vagyis a veszélytől való félelem.

Míg a 118. §. 1. pontja a parancsnok gyávaságáról, addig a 118. §. 2-ik és 3-ik pontja a csapathoz tartozó más katonai személyek gyávaságáról intézkedik.

Ezek közül a 3-ik pont kifejezetten veszélyeztetési cselekmény, melynek az a feladata, hogy ellenséges alkalmakkor gátat emeljen a rémhír terjesztésnek; ennek a tömeghangalatra nagyon veszélyes cselekmények.

A gyávaságnak eddig ismertetett alakjai büntettek. Ezek büntetési nemei az eset körülményei és a gyávaságból keletkezett kár nagyságához képest agyonlövés általi halál, vagy börtönbüntetés. Szabadságvesztés büntetés kiszabása esetére előírja a 122. §., mikép — hivatalvesztés (rangvesztés) is kimondandó, mert a

123. §. szerint »a gyávaság büntette miatt elítélt rendfokozatában meg nem hagyható«.

Ha pedig a megzavart fegyelem helyreállítása elrettentő példaadást tesz szükségessé, akkor gyávaság büntette miatt a Tervezet 124. §-a értelmében rögtönítelő eljárásnak van helye.

Tervezetünk e fejezetének büntetési rendszere a ma érvényben álló Kbtkv.-ünkben felhozott három lényeges körülményt elhagyott. Ezek egyike a bűnösök megtizedelése; erre nézve a mai Kbtkv.-ünk 250. §. 2-ik bekezdése ezt rendeli:

»Ily esetben valamennyi bűnös a halálbüntetést érdemli ki, amely a bűnszerzőkön, a bűnös tiszteken és a többi bűnösök közül — *sors útján* — minden tizediken agyonlövésével hajtandó végre«.

Ugyanezen szakasz 3-ik bekezdése pedig előírja, hogy: »a gyáva csapat addig, míg magát az ellenség előtt ki nem tünteti, zászlóját veszíti; kisebb osztályok pedig más ezredbe és a gyáva hajóvédőrség más hajókra osztandók be.« Végül a 252. §. első mondata az előjáró kötelességévé teszi, hogy: »Mind den előjáró köteles az esetekben, amidőn valamely alárendeltjének az ellenséggeli harctól való vonakodása, vagy megfutamodása a seregre rögtöni veszéllyel járhatna, az ily nagymérvben bűnös: azonnal felkoncolni, vagy annak azonnali felkoncolását elrendelni«.

Ezeket Tervezetünk nem tartotta szükségesnek az új Kbtkv.-be felvenni, a következő megfontolásokból:

A modern büntetőjogi felfogással nem egyeztethető össze olyan szabály, mely több halálraítélt egyén közt a sorsra bizza és sorshuzás útján dönti el, hogy az ítélet melyiken hajtassék végre. Erre való a kegyelmezési joggal felruházott parancsnok, aki egyébként az érdemszerinti kiválasztás jogát gyakorolja.

A felkoncolás joga egy hadi végszükségjog, mely a parancsnoki hatalmikör folyománya és a Szolg. Szab. I. rész 33. pontján alapul. Helyesebb volt ezt a jogot a Szolg. Szab. keretében megtagyni és ennek gyakorlását a csapat fegyelméért közvetlenül felelős parancsnokra bizni.

A gyáva csapatoknak zászlójától való megfosztása közigazgatási úton is elintézendő és a mai büntető törvénykönyv igazságszolgáltatási szellemével — mely formalizmust nem kedveli — kevésbé volna összeegyeztethető.

Végül van a gyávaságának vétségi alakja is, amit a 121. §. így ír körül:

»A 118. §. 3-ik pontjában foglalt cselekmény, ha az mások bátortalanságát veszélyét sem idézte elő, gyávaság vétsége gyanánt három hónaptól hat hónapig terjedhető fogházzal büntetendő«.

(Folytatjuk.)

Az ijju minden dicsőért lángol, de könnyen lángol hiábavalóságokért is. Buzgón hajhássza a színes és üres szappanbuborékokat; lelkesülten rendez gyermekek tüntetéseket. Ezméknek szentli magát, de a frázis elbolondítja. Nagy szándéka van, de apróságokban gyönyörködik.

Greguss Ágost.

Macedónia.*)

Minduntalan emlegetik mostanában ezt a szerencsétlen országot, mint Európa tüzfészékét.

Ha Versailles-Trianon, stb. bölcsei azt hiszik »most már minden csendes a Balkánon«, hisz oly jó végezték dolgukat, akkor legédeesebb szunyajadozásuk közepette fölríasztja őket egy-egy pisztolylövés, mellyel valami szerb vezető embert lelőttek vagy egy bombabarobbanás hallatja még erősebb szavu »vétó«-ját az örökös eltiprás ellen.

A macedonokkal épp oly »igazságosan bántak el mint velünk s ők most már nemcsak bombákkal és golyókkal tiltakoznak a szerb testvérek uralma« ellen, kik őket »felszabadították«, hanem iparkodnak magukat Európával is megértetni.

Talán derék csendőreinket is érdekli a kérdés mi-benléte?

Macedonia az V. században Kr. e. már ismeretes mint önálló állam, mely kereskedelmi téren Hellasszal vetekedik. Lakossága illyr és trák törzsek keveréke. 146-ban Kr. e. a rómaiak elfoglalják, a népvándorlásban a keleti gótok elpusztítják.

A kereszténység első századaiban szlávok özönlenek a Balkánra és Macedóniában is letelepednek. A bolgár khán szparucs (Iszperics) 679-ben megalakítja a bolgár birodalmat a Duna és a Balkán-hegység között, Boris és Simon királyok kiterjesztik azt egészen a Duna, Timok, Morava, Sár-hegység, Drina, Ochrida-to, Bisztrica-Szaloniki, Márvány- és Fekete-tenger között elterjedő területre. Az ott élő szlávok egy néppé olvadnak a bolgárokkal és Boris alatt felveszik a kereszténységet. Amikor a bolgár nép és állam keletkezése már befejezett történelmi tény, szerb állam a Balkán-félszigeten még nem létezett. Az a néhány szerb törzs más hatalmaknak volt alávetve: a frankok-, Byzanc- vagy a bolgároknak.

Macedónia minden tekintetben osztozik a bolgár birodalom sorsában, amely Byzanc és később a törökök elleni harcokban merül ki. Az időközben keletkezett Szerbia csak Erős Dusán alatt volt 25 éven át Macedónia ura, a hosszú török járom alatt pedig Szerbia nem volt önálló.

Maguk a szerb tudósok és írók még a XIX. század végén mindég azt vallották, hogy Macedónia lakossága bolgár, amit számtalan idézettel lehet bizonyítani. 1870-ben a bolgárok száma — Macedóniát beleértve — 5,875.000 lélek. A San Stefano-i békekonzferencia is a régi határokat szabja meg Bulgáriának 4 millió lakossal, melyben Macedónia is benne van.

Bulgária feltámadásában és a török járom lerázásában Macedónia is élénk részt vesz. A vezető férfiak majdnem mind macedónok. Ezalatt a szerbek sohasem lépnek fel ellenségesen Macedónia ellen, sőt segítik a bolgárokat, ahogy a macedónokat nevezik, akik Stanbulban kivívják a bolgár Exarchatus függetlenségét. Maga a fermán, mellyel a szultán az oxarchatus felállítását elrendeli Macedóniát bolgár tartománynak nevezni.

E sok argumentum alapján 1876-ban Konstantinápolyban székeltek követek tanácsa Macedóniát Bulgária szerves részeként kezeli.

Mindebből kitűnik, hogy Macedónia a IX. századtól kezdve Bulgária felszabadulásáig mindvégig Bulgária mellett állott, annak örömeiben és bánatában osztozkodva és vele harcolva nemzeti és politikai függetlenségéért.

Mindezekre emlékeztetni kell Európát, hogy a mace-

dón bolgár szlávokat illető görög és szerb hazugságokat kellőképen legyen képes értékelni.

A macedon kérdés. Az orosz fegyverek győzelme után 1878 március 3-án San Stefanóban a törökökkel megkötött béke határozatai szerint a boldog Macedónia a felszabadult Bulgáriához tartozott.

Ez az öröm nem tartott sokig. Már három hónappal később a berlini kongresszus ismét Törökországnak ítéli vissza Macedóniát azon be nem váltott, de ma már ismeretes okból, mert a hatalmak képviselői félték egy túlerős Bulgáriától, amely az orosz-török háboruban bizonyított oroszbarátsága folytán, nyílt kapu lett volna az oroszok terjeszkedő politikája számára a Balkánon. Ez végzetes tévedés volt, mert felkeltette Szerbiában a rivalitás gondolatát Macedónia birtokáért (ezen keresztül vezetett a legközelebbi út a tengerhez). Ennek következtében háborura került a dolog Bulgária és Szerbia között 1885-ben és újból 1913-ban. Egy évvel később a világháború gyulladt ki a Balkánon a lappangó tüzből, amely ma is magában rejti jövő összeütközések csiráját, mert a jelen helyzet ismét csak kieroszakolt és igazságtalan.

Macedónia a berlini kongresszus határozata ellen nem tehetett mást, mint a nagykövetségek gyűlésén tiltakozni és amidőn azt senki sem vette figyelembe, újból fegyverhez nyulni. Macedónia több helyen fellázadt. Különösen említendő: a Struma-völgyi, Kreszna, Prilep és Ochridai lázadások. A törökök tűz és vassal elfojtották ezeket. Az üldözések elől több mint 10.000 ember vándorolt át Bulgáriába, később mind többen, hogy ma több mint fél millió macedón él szülőföldjén kívül. A folytonos véres események Macedóniában, a folytonos surlódások a macedónok és törökök között, felköltötték Európa érdeklődését. Így keletkezett a »macedón kérdés«.

Szerb orientáció Macedónia felé. A San Stefanoi béke meg akarta teremteni Nagy-Bulgariát. Ámbár a berlini kongresszus ezt megakadályozta, a kis Szerbia mégis nyugtalanodni kezdett és szintén fejleszteni akarta hatalmát. Miután a berlini kongresszus Bosznia és Hercegovinát az osztrák-magyar Monarchiának ítélte, Szerbia el volt végelegesen vágva az Adriától, tehát a Vardar-völgyre vetette magát, hogy Macedónián át jusson a tengerhez. Ausztria támogatta a szerb terveket, hogy kárpótolja az elveszett Bosznia-Hercegovináért. Szerbia az új politikai irányban rendkívüli propagandába kezdett. Egyrészt Oroszországot igyekezett a maga céljainak megnyerni, másrészt Macedóniába rajokban küldte a politikai ügynököket, papokat, tanítókat, kereskedőket, hogy megnyerjék a lakosságot. Szerbia bölcsei pedig világgá kürtölték, hogy Szerbiának életszükséglete a Vardar-völgy birtoka és hogy a macedónok és a szerbek egy és ugyanazon nép.

Török- és Oroszország segítik Szerbiát. A törökök ügyesen kijátszották a szerb aspirációkat a bolgárok ellen, azokat egymásra uszítva. Macedóniában a szerb agitátorokat kinevelték, miért is tanult emberek, mint papok és tanítók kénytelenek voltak visszavonulni. Helyüket Szerbia pénzért mindenre kapható kétségbeesett alakokkal töltötte be, akik helyrehozhatatlanul kompromitálták a szerb népet és államot.

A bolgár népnek ezenkívül más nehézségek ellen is kellett küzdenie. A görög propaganda ellen, melyet a sztambuli patriarcha fejtett ki metropolitái és tanítói által, akik minden meg nem engedett eszközzel áskálódtak a bolgárok ellen.

1885 után Bulgária önálló politikája miatt Oroszország elfordul tőle és a szerbek segítségére siet, akik szakadatlanul azt rágták az oroszok fülébe, hogy csak ők — a

*) Aperçu historique de la Question macédonienne. Klada a Comité National del 'Union des Associations des émigrés macédoniens en Bulgarie. Sofia 1928.

Risztics János a berlini Junkers művek szolgálatában álló magyar pilóta (kockás ruhában) másodszer döntötte meg német pilótatársával az időtartam világrekordot. Hatvenhárom órán keresztül maradtak levegőben, két órával túlszárnyalva az olaszok által tartott eddigi rekordot. Középen Risztics felesége.

szerbek — képesek az osztrák-magyarok további előnyulását a Balkánon megakadályozni. A tudományos világot azonban sehogy sem sikerült a szerheknek meggyőzniök. Azok kéretlenül is tovább bizonyították, hogy Macedónia lakossága nem szerb, hanem bolgár.

Oroszország ennek dacára mindig nyiltabban lép fel Szerbia mellett, különösen Sándor király és felesége meggyilkoltatása után, amikor Karagyorgyevics Péter a ravasz Pasicsot küldte Pétervárra követnek.

Macedónia szellemi fejlődése és kulturája. A forradalmi szervezet Macedóniában és a Drinápolyi tartományban. Már a bulgár Exarchatus felállítása és Bulgária felszabadulása előtt megindult Macedóniában a törekvés szellemi fejlődés után, miáltal csakhamar első helyre került műveltség dolgában Törökország európai birtokai között. 1912-ben a Balkánháború kitörése előtt Macedóniában 1372 iskola működött 2248 tanítóval és tanítónővel, 19.622 tanulóval. 1325 templom állott fenn, 155 kápolna és 7 kóroster, 1310 pap, 7 püspök és 7 vikáriussal.

A felvilágosodással nőtt a vágy szabadulás után a török járom alól. Macedóniában titkos tiltott szervezet keletkezik. Alapítója 1893-ban a bolgár Gruëff Dánián, keletkezési helye Szaloniki, elnevezése »Macedónia és Drinápoly belső forradalmi szervezete«, célja Macedónia felszabadítása és önállósítása.

A cél tehát nem a csatlakozás Bulgáriához, hanem az önállósítás. Nem mintha a bolgár alkotta és bolgárok vezetése alatt álló titkos szervezet nem érezte volna magát

bolgárnak. A macedónok mindég bolgárok voltak és mindég egyik alkotó részét képezték a bolgár népnek és azoknak is érezték magukat. A vezetők teljesen tisztában voltak azzal, hogy mit cselekszenek. Behatoltak Macedónia sorsának politikai titkaiba. Megértették, hogy a nagyhatalmak inkább voltak hajlandók Macedóniát 3 darabba osztani, semmint Macedónia egészbeni csatolása által egy új nagyhatalmat létesíteni a Balkánon. Ennélfogva a macedónok tudatosan követelték önállóságukat Bulgáriától elkülönítve. Ez volt az egyedüli megoldás a balkáni hatalmak étvágyát Macedóniára féken tartani.

A szervezet terjedése és jellemzése. Tíz év alatt a forradalmi szervezet teljesen behálózta Macedóniát és a Drinápolyi tartományt. Forradalmi tünetei először mutatkoznak 1895-ben Melniknél, majd 1902-ben Males vidékén. Végre kitör a felkelés Sveti Ilijá-ban. Eredménye Macedónia megtisztítása török és albán bandáktól. A közigazgatás török kézbe nagyrészt macedón kezekbe megy át. Nagy eredményét a szervezet annak köszönheti, hogy minden tekintet nélkül tagjai közé mindenkit felvett, aki macedónnak vallotta magát, tehát típusa volt a nemzeti politika megszervezésének.

A nemzeti szervezet egyidejűleg harcolt függetlenségéért, a bolgár exarchatus, a szófiai legfelsőbb macedón komité és a belső szocialisták ellen. A nacionalisták később az orosz bolsevizmushoz csatlakoztak, de az országban minden talajt elvesztettek.

1903-ban a szervezet egy egész sor merényletet vitt

véghez úgy török, mint idegen tulajdon ellen, hogy azok érdekeit veszélyeztesse. Tavasztól kezdve 122 összecsapás volt macedón bandák és török katonaság között, míg augusztus 2-án kitört a nagy felkelés Sveti Ilijá-ban. Ezt követte 19-én a drinápolyi felkelés. A törökök mozgósítottak, a nagyhatalmak közbenjártak, melyek megbizásból Ausztria Oroszország Mürzstegben rendezték az ügyet. Ezalatt az általános felkelés Macedóniában, melyen aggok, nők és gyermekek is résztvettek, 3 és fél hónapig tartott. 240 csatározásban 26.408 felkelő harcolt 350.931 török katona ellen. 994 felkelő elesett vagy megsebesült, török részen pedig 5328. 12.440 ház elégett, 4694 ártatlan embert koncoltak fel, 3122 asszonyt és leányt megbecstelenítettek, 76 elcipeltek, 70.835 ember maradt tető nélkül.

A lelkesedés a szabadság iránt mindennek dacára nem tört meg, amit számos idegen író bizonyít. Macedónia fékezhetetlen maradt.

A *Mürzstegi reform* kimerült a török csendőrség és katonaság ellenőrzésében nemzetközi csendőrség által, minek következtében a török atrocitások megszűntek ugyan, de ez nem volt a nemzeti ideál megoldása, miért is a forradalmi szervezet munkáját újból felvette.

A *szerb és görög propaganda kiújítása*. Az 1903. évi felkelés letörése után úgy a szerb, mint görög kormány felfegyverzett bandákat küldött Macedóniába a szervezet csapatai ellen azon ürügy alatt, hogy az ott élő szerb és görög alattvalókat megvédelmezzék, amiről persze szó sem volt. A törökök hamar felismerték a segítséget és sehol sem állották útját az idegen bandák garázdálkodásainak, melyek mézszárlásainak és gyújtogatásának egész falvak mindenestül áldozatul estek.

A *Revali összejövetel*. A harcok 1908-ig tovább folytak. Évente 60—70 összeütközés fordult elő, melyek egyikében (1906) a forradalmi szervezet alapítója Grueff is elesett. Az angol király végre megsokálta a dolgot és 1908-ban Revalban megegyezett az orosz cárral Macedónia autonómiája tárgyában.

Az *ujtörök mozgalom*. Ezalatt az ujtörökök magukhoz ragadták európai Törökországban a hatalmat, alkotmányt erőszakoltak ki a szultántól és együttműködésre hívták meg a macedón forradalmi szervezetet, amely részt is vett a kormányzatban. Miután ily módon a szervezet hivatalos jelleget öltött, a szerb és görög hivatalos beavatkozásoknak Macedónia ügyeibe nem volt senmi jogcíme. A török nép tömege azonban hallani sem akart ujtásokról, a szultán pedig az ötörököket a macedónokra uszította. A macedónok győztek, behatoltak Sztambulba, megfosztották a szultánt trónjától és annak fivérét ültették oda. (V. Mehmed.) Alatta az ujtörökök is a macedónok ellen fordultak. Új üldözések kora kezdődik. A bolgár iskolákat bezárják, az ujságokat eltiltják, általános lefegyverzést hajtanak végre, a forradalmi szervezetet törvénytelennek nyilvánítják, 4800 bolgárt kinnvállatásnak vetnek alá, 2000 kiszökik Bulgáriába, 200 a hegyekbe menekül. A szerbek kérelmére a Porta 2 szerb főpapot és szerb telepeseket hív be Bosznia-Hercegovinából Macedóniába.

A *Balkán háborúk*. Már most egész Európa követelte a macedón viszonyok rendezését. Bulgária megragadta a kezdeményezést és felhívta Szerbiát segítségül a török ellen. Szerbia az oroszokhoz fordult közbenjárásért érdekeinek képviselése végett. Oroszország kétszínű játékot játszott: Odaígerte Szerbiának Macedónia felét, a bulgároknak pedig a San Stefanoi békefeltételek végrehajtását, azaz egész Macedóniát. A következő tárgyalásokban Szerbia nyíltan követelte Bulgáriától Macedónia felét, míg végre Bulgária az oroszok biztatására ebbe is belement, csakhogy véget vehessen bolgár vérei üldöztetésének Macedóniában. A macedón

forradalmi szervezet szerint ez végzetes tévedés volt a bolgár vezető politikusok részéről, mert eltértek a felszabadítás egyenes útjától és azonkívül veszélyeztették Bulgária állami biztonságát is.

A bolgár nép épp úgy mint a macedón, semmit sem tudott erről a megegyezésről, miért is lelkesedéssel fogadta a háború kitörését 1912 október 12-én a törökök ellen. A bolgár nép azon szent hitben vonult hadba, hogy macedón testvéreit meg szabadítani. A bolgár kormány mindvégig titokban tartotta a megegyezést, ami történelmi szempontból politikai hiba, nemzetiből pedig bűn volt.

Szerbek és görögök el voltak tökévelve, hogy mindazt, amit a törökök birodalmából katonailag megszállhatnak, meg is tartják maguknak. A szerbek tényleg megszállták Macedóniát, lezárták a határt Bulgária felé, kiűzték az országból a bolgár intelligenciát és papokat és mindenkit halálra kerestek a lakosságból, aki azt merete volna mondani, hogy nem szerb. Szerbia és Görögország szövetséget kötöttek zsákmányuk megóvására minden »harmadik« ellen. A törökök pedig megértették, hogy visszaveheti Tráciát Drinápolyal a bolgártól. Erre az árulásra a bolgárok csak új háborúval felelhetek 1913 június 16-án. De a játék egyenlőtlen volt, Bulgáriát legyőzték. Macedónia 65.560 négyzetkm.-éből kapott Szerbia 23.000, Görögország 25.000, Bulgária 8000, Albánia 500 négyzetkm.-t Szerbia ezenkívül Koszovo vilájetből 70000 és Albániából 500 négyzetkm.-t tartott meg, Görögország pedig Epirusból 17.000 és nyugati Tráciából 8000 négyzetkm.-t. Bulgária 9000 négyzetkm.-t kapott Tráciából. Albánia összesen 30.000 négyzetkm.-t. Törökországnak az előbbi 167.000 négyzetkm.-t kilevő európai birtokából maradt 26.000 négyzetkm.

Idegen uralom alá került bolgárok száma: Szerbia alá 617.077 meg 50.000 szerbbarát, Görögország alá 283.530 — összesen 950.607 lélek 2069 helységben.

Ennélfogva a Balkán-háborúk eltértek a bolgár faj felszabadításának gondolatától. Oroszország egy tömeggé akarta a szlávokat a Balkánon kovácsolni, tekintettel az eljövendő világháborúra. Ausztriának érdeke volt egy ilyen szláv blokk keletkezésének megakadályozása. Bulgáriának nem lett volna szabad hallgatni sem az egyikre, sem a másikra, hanem saját politikáját folytatni, amely csakis a bolgár nép egyesítésére irányulhatott.

A *uj rabszolgaság*. A görögök és szerbek nem sokáig hagyták a macedónokat afelől kétségben, hogy még kegyetlenebben fogják őket üldözni, mint a törökök, ha nem térnek át hozzájuk. E célból külön szervezeteket állítottak fel. A drákói rendszabályok csak még jobban élesztették a nemzeti ellenállás tüzét. Az elnyomott macedón bolgárok soraiból feltámad Alexandroff Todor nagy alakja, aki újból megszervezi a forradalmat. Egy egész sor merénylet figyelmet szentelt a szerbeket és görögöket, hogy a macedón kérdés nincs eltemetve.

A *világháború*. A világháború elején Bulgária várakozó álláspontra helyezkedett. Miután meggyőződött, hogy céljait csak a központi hatalmak segítségével érheti el, 1915 augusztusban szövetségre lépett velük. Macedónia már előbb bizonyosságát adta ellenszenvének Szerbia ellen, mely ellen már 1915 március 3-án fellázadt. Bulgária és a macedón hadosztály hőiesen harcoltak, de végül vesztesek voltak. Macedónia újból szerbek és görögök martaléka lett. Bulgária pedig 114.000 négyzetkm.-nyi területe megcsappant 11.000 négyzetkm.-el és kénytelen volt 2 és egyharmad milliárd aranyfrank jóvátétel fizetésére kötelezni magát. Az egyetlen, amit a Neuillyi békeszerződés külön szerződésben (Sevres és St. Germain) garantált, a bolgár kisebbségek »védelme« Románia, Szerbia és Görögország részéről.

Görögország nem ratifikálta a genfi megállapodást,

Mexikói lovasiszt egy nehéz lovasprodukció közben.

Szerbia pedig kereken letagadta, hogy létezik Macedóniában bolgár kisebbség, mely azonban tényleg a lakosság főrése. Macedónia megkísérelte sérelmeit népképviselői uton orvosolni, de úgy Szerbia, mint Görögország megtagadták tőle ezt a jogot. Ezáltal újból el van vetve a forradalom és jövő összetűzések csirája Macedóniában.

Meg lett-e oldva Neuillyben a macedón kérdés és a Balkán problémája? A Neuillyi békeszerződés 1919-ben csak még jobban kiélesítette a helyzetet Macedóniában, mint azt a bukaresti megállapodás 1913-ban már megtette. Neuillyben csak megöntözték az elégedetlenség magját, melyet Bukarestben elvetettek.

A forradalmi szervezet lefektette mindazt írásban, amit a két elnyomó hatalom Macedónia lakosságával szemben elkövetett és megküldte azt 1924-ben a Népszövetség V. ülésének, mint az összes országoknak.

Erre az üldözések úgy görög, mint szerb részről megkétszereződtek. Szerbia sorra gyilkoltatja a neki kényelmetlen intelligens elemeket. Következik a diákság ellen vezetett per, melynek folyamán sok belgár diákot elítéltek. Dacára a forradalmi szervezet élénk követelésének, a Népszövetség és a nagyhatalmak még mindig haboznak Belgrádban bizottságot alakítani a macedón kérdés megvilágítására.

Időközben a szerb hatóságok által propagált politikai gyilkosságok tovább folynak. Macedónia legjobb fiai orvgyilkosoknak esnek áldozatul. A gyilkosokat pedig senki sem üldözi, sőt nem is keresi. Világos, hogy azok a hatóságokhoz közel állanak. A forradalmi szervezet nem tehet mást, mint gyilkosságra gyilkossággal felcinni. Hogy tagjait mily

hazafias szellem és halálmegvetés lekesíti bizonyítja a sok között Buneva Mária esete, aki f. év január 13-án Üskübben megbizását elvégezvén öngyilkos lett.

Macedónia önállósításával nyugalom és rend állhatna be a Balkánon és a világbéke egyik akadálya örökre eltűnhetne.

*

Ezután a rövid történelmi áttekintés után bátran ki lehet mondani, hogy Macedónia méltó az önállóságra. Dacára a külső és belső háborúk évtizedek óta szakadatlan sorának; minden eddigi balsiker dacára a forradalmi szervezet mindig újból és mindig megkettőzött erővel felvette a munkáját.

Macedónia ereje ügyének igazságos voltában, bizalmában a jövő iránt és a nép szabadságszeretetében rejlik. A tragédia tehát tovább folyik. De mi lesz a vége? Azt nem lehet határozottan megmondani. De azt igen, hogy Macedónia soha sem lesz szerb, se görög. A harc a törökök ellen könnyebb volt, mert azok megadták Macedónia lakosságának az öt megillető polgári jogokat; de a szerbek és görögök a legegyszerűbb és legtermészetesebb jogokat is elvették tőle, egy oly néptől, amely már a IX. században önálló volt.

Macedónia gazdaságilag is életképes. Ma a jugoszláv birodalom éléskamráját képezi, mert a Balkán félsziget legtermékenyebb vidéke. Erdőségei kiterjedtek és részben nagyon értékesek. Talaja ércekben gazdag, amelyek csak a békét várják, hogy ki lehessen őket termelni. Annál érthetlenebb a nagyhatalmak magatartása a macedón kérdéssel szemben. Ha képesek voltak az élnetetlen Albániát önállósítani, mennyi-

vel inkább tehetnék azt a politikailag érett és gazdaságilag virágzó Macedóniával; de nem tették, dacára Wilson híres 14 pontjának. Neuillyben 1919-ben ugyanazt a hibát követték el, mint 1878-ban Berlinben.

Macedónia nyíltan beszél és cselekszik, mert történelmi jogra támaszkodik, erkölcsére és nemzete önérzetére.

23 minden nemzetiségű író közül, aki valaha Macedóniáról írt, kettő — egy szerb és egy görög — kivételével, valamennyi elismerte Macedónia lakossága többségének bolgár nemzetiségét. Oly állítás, mint pl. a szerb Gopcevics könyve állít, hogy Macedóniában 2.048.320 szerb él és csak 57.600 bolgár, egyenesen nevetséges. Igaz, hogy a bolgár többségen kívül más nemzetiségek is élnek Macedóniában, mint: Görögök a tengerparton, törökök szórványosan, kucioláhok Bitoliában, spanyol zsidók Szalonikiban, albánok az északnyugati sarokban, mindezek meg vannak, de szerb — az nincs. Ami most oda lent lézeng, az hivatalnok, csendőr és néhány erőszakkal betelepített szerb Ó-Szerbia, Montenegró, Bosznia-Hercegovina.

Mindenesetre rendkívüli a hivatalos Szerbia merészsége, a világot ennek dacára hamis hírekkel elárasztani, melyek szerint Szerbia és Macedónia lakossága egy test és lélek.

Macedónia széttépett részében pedig folyik a bolgár nemzet irtása. De nemcsak bolgárok, hanem a többiek is szenvednek alatta. Mivel a parlament utat a helyzet orvoslására el van vágva a macedónok számára, nem marad egyéb hátra, mint a politikai szóbeli harcot fegyverrel helyettesíteni. Ezért az eljárásért a világon mindenki elítéli a macedónokat, aki nem ismeri a valódi viszonyokat. Sajnálatos módon a sok bolgár-macedón emigráns, aki a világ minden részébe szétszéledt, nem volt képes a világ szeméit felnyitni és annak érdeklődését felhívni a macedónok szenvedéseire.

De a világpolitika változik. Ami ma örökkévalónak látszik, az holnap már megváltozhat és Európa végre is kénytelen lesz Macedónia kérdését lakosságának kívánsága szerint megoldani. Addig is a macedón belső forradalmi szervezet mindent meg fog tenni, ha kell erőszakkal, hogy Macedónia jogainak kérdése felelőssébe ne kerüljön; mialatt a macedón emigránsok feladata lesz Európa és Amerika népeit a szerb és görög megtévesztésekről felvilágosítani, nehogy ezek befejezhessék a negyötört macedón nép kiirtását.

Macedónia népe jogos optimizmussal lehet eltelve jövője iránt. Ez a nép, akitől soha senki sem kérdezte kívánságait és aspirációit, az 1893 óta folyó harcokban sohasem tévesztette szem előtt nagy célját, hona felszabadítását, a szabadság, egyenlőség és testvériség kivívását.

A forradalmi szervezet úgy mint a nép azt reméli, hogy a jog és igazság ereje előtt a mai megpróbáltatások is le fognak róla hullani. Ez a remény és végnélküli bizalom a jövőben mégis csak meg fogják hozni az áhitott eredményt: Macedóniát a macedónoknak, egy szabad és független Macedóniát.

Ez a rövid tartalma annak a kis könyvecskének, melyben a macedón emigránsok szövetségének nemzeti bizottsága a macedón nép Golgottáját leírja. Az egész világon szétszórt emigránsok feladata ezt a könyvecskét terjeszteni és mindenkinek a kezébe juttatni, aki valami módon hozzájárulhat, hogy a macedón népet lelkes harcában a szabadságért támogassa.

Aki mindent megért, az mindent megbocsát, tartja a bölcs mondás. Azért igyekeznek a macedónok a világgal megértetni, hogy ők a vázolt viszonyok közt nem tiltakozhatnak másképp, mint erőszakkal. Ez a modern államok számottevő tényezői annál kevésbé képesek megérteni, minél

civilizáltabb viszonyok között élnek. Értve alatta a Nyugat civilizációját, ahol a polgárság oly magától értetődő biztonságban él, mint báránycsorda a zöld mezőn és irtózik minden erőszaktól, amely a megszokott polgári kényelmet megzavarja.

A Balkán még ma is a lovagkort éli. Ott még ma is az ököl uralkodik, tehát a macedónok sem képezhetnek kivételt az őket körülvevő népek alól. Eljárásukon tehát nem kell fennakadni, mert ilyből lehet csak megérteni, hogy milyen komolyan veszik a kitiizött szent célt.

Mindenki, aki teheti, segítsen a maga módján a macedónokon.

Európa tüzfészke tényleg mindig a Balkán volt, a legfőbb ideje tehát, hogy ott rendet teremtsenek. És miért nem Macedónia önállósításával, ha ezáltal a békét a Balkánon biztosítani lehet?

A kis Szerbia eddig már sok bajnak volt okozója és egyenes felidézője a világháborúknak. Miért kellett azt annyira felfujni? Hogy még könnyebben okozhasson felfordulásokat, aminek következményeit végeredményben Európa összes államai sinylík meg.

Hol volt Európa diplomatáinak az eszük, amikor ezt csinálták? Hol volt midőn Trianonat kényszerítették ránk?

S—y.

Emlékeztetítés-emlékezet visszahívás.

Irta: Dr. KRANTZ DEZSŐ hadbíró őrnagy.

Aligha kell bővebb indokolást fűznöm ahhoz a megállapításhoz, hogy az emberi emlékezőképességnek — emlékezőtehetségnek — mibenállását, működésének mikéntjét a nyomozó és vizsgáló szervnek legalább valamennyire ismernie kell. Elég, ha rámutatunk arra, hogy az ember legfontosabb javai — élete, szabadsága, becsülete stb. — függenek gyakran embertársai emlékezetének hűségétől, működésének helyes avagy helytelen voltától.

Hogyan is működik agyunk, amikor emlékezünk? Forel szerint emlékezésünk egymást követő három tevékenységi mozzanatból tevődik össze. Először: szükséges az, amit látunk, illetve hallunk, benyomást keltsen bennünk. Másodsor: hogy az a benyomás agyunkban megismétlődjék. Harmadsor: ezt a megismételt benyomást azonosnak kell felismernünk azzal, amelyet eredetileg láttunk, illetve hallottunk.

»Ha — mondja Forel — életemben tegnap láttam először jegesmedvét és ma arra visszagondolok, úgy a jegesmedve első látása tegnap-benyomást keltett bennem (1), ezt a benyomást, képet, magamnak ma újra megalkotom (2) s végül a tegnap látottakat a megalkotottal azonosítom (3)«.

Az e példával megvilágított agyműködés e láncolatában legfontosabb az első: a helyes észlelés, mert tőle függ az utána következő mikéntje. Hogy Forel példájánál maradjunk, az emlékezet utáni visszaadás annál értékesebb lesz, minél pontosabban, alaposabban vettük szemügyre a jegesmedvét. Ettől függ, hogy az észlelteket helyesen avagy hibásan, hézagosan fogjuk visszaadni. Tegyük fel, hogy a jegesmedvét általában helyesen rögzítettük meg képzeletünkben, csak arra nem terjedt ki kellő figyelmünk, vajjon van-e ez állatnak farka? Ha helyes a rögzítés, úgy az emlékezésnek ezt a hézagát ki fogjuk tudni tölteni, míg

az állatról helytelenül alkotott benyomásnál ugyancsak a valóságban nem létező függelékét fogunk hozzá költetni. Ha sem helyes azonosítás, sem hamis elképzelés nem történt, úgy a vonatkozó képzet, mint emlékezetbeli *hézag*, kitölthetetlen marad s akkor, ha őszintén kívánunk tanuskodni, bevalljuk, miszerint nem tudjuk, mert nem figyeltük meg kellően, vajjon a jegesmedvének van-e farka, avagy sem?

Ahhoz, hogy valaki valamely eseménynek hűsége visszaadja, jó tanu legyen, vagyis, hogy azt adja elő, ami tényleg megtörtént, egyrészt a helyes megfigyelés, másrészt a helyes visszaemlékezés, az észlelték hű visszaadásának képessége szükséges. Az észlelés helyessége a továbbiakban az illető észlelésnél szereplő érzékszervnek minőségétől és működésének helyességétől függ. Lényegesen befolyásolja az észlelés mikéntjét az észlelésre fordított figyelem, befolyásolja a hangulat, mely az észlelés alatt a tanu lelkében uralkodott, módosítja az észleléssel együttjáró és attól sokszor el nem választható következtetés és meghamisítja az emlékezések zavara. Hogy ezeken kívül a befolyásolt hangulat, a lekiizgalom is súlyosan károsíthatja az észlelést, mindenki önmagán tapasztalhatja.

Az emlékezeti hármasság működését kell részeire bontanunk ott, ahol gyanítjuk, hogy valamely tanu emlékezete nem hű. Az emlékezet ezen hibáján akkor fogunk segíteni, ha az emlékezetalkotás hármasságát sorra vesszük. E műveletnél — hogy a benyomás mélységéről, alaposágáról, megbízhatóságáról meggyőződjünk — meg kell tudnunk, meddig tartott, minő körülmények közt történt az észlelés. Kísérletek igazolják, hogy a valamely eseményt megfigyelők egyrésze csak egy bizonyos, olyan részletet figyel meg, amely érdeklődést különösen lekötött, a többiekről tudomást sem szerez, más része pedig az észleltet egészen meghamisítva adja vissza. Kiderült e kísérleteknél az emlékezet módosulása is, amennyiben a feleletek annál kevésbé fedték a tényeket, minél hosszabb idő telt el az észleléstől a megkérdezésig.

Nem szabad továbbá felednünk, hogy az öntudatos emlékezőtehetség mellett egy öntudatlan emlékezőtehetség is működik bennünk, mely sokkal nagyobb szerepet tölt be, mint ahogy hisszük. Gyakorta esünk abba a hibába, hogy ezt a tudatalatti emlékezési tevékenységet a tanunál elhanyagoljuk —, vagy azért, mert létezéséről megfeledkezünk, vagy azért, mert embertársaink nálunkénál talán nagyobb öntudatalatti tevékenységébe magunkat beleélni nem tudjuk.

A tanuk emlékének visszaidézésénél fontos legyen a törekvés, hogy az egyes emlékek közötti összekötőfonalat megtaláljuk. Magunkról tudjuk, miként segítünk emlékezetünkön azzal, hogy bizonyos mozzanatok egymáshoz kapcsolunk s így logikai eszméláncolattal jutunk azok egyikétől a másikához. Tudni szeretném, mikor vettem valamely ingóságomat. Eleinte talán nem emlékszem egyébre, mint arra, hogy egy-ideig kezemben vittem a megvetett dolgot; kezem fájni kezdett, tehát tél volt, azért a tárgyat télikabátom belső zsebébe tettem, ami csak tavaly lehetett, mert előző évben nem volt belső zsebbe ellátott télikabátom. Hazatérve, X. barátomat találtam, tehát szerdai nap volt, mert barátom mindenkor szerdán szokott meglátogatni. Megnézte, bírálgotta télikabátomat, tehát ujnak kellett lennie. Megállapítottam a szabószámláról, hogy novemberben szállította kabátomat s így tovább.

Gyámoltalan tanuknak, ily kapcsolatra rávezetésükkel, eredményesen jöhetnek segítségére, minél termé-

szetesen a tanu társadalmi állását, műveltségi fokát nem szabad szem elől téveszteni. Önként értetődik, hogy mindenki főleg azt teszi el jól, ami érdekli, amit a maga szempontjából értékesnek tart. Nagyon sokszor az az észlelete a tanunak, amelyre a nyomozó csendőrnek vagy a vizsgálóbírónak szüksége lenne, saját szempontjából értéktelen, azt csak felületesen, hirtelen raktározza el. De célt érünk, ha pl. föld-

Jugoszláv I. o. csendőrőrmester.

mivesnél mezőgazdasági, öreg asszonynál templomi eseményekkel kapcsolatban keressük emlékezete alátámasztását. Óvakodjunk azonban merész kombinációktól, főleg minden sugalmazástól, miután könnyen befolyásolható egyének nemritkán az eljűk állított tény alapján, egyszerűen átvett impressziókból rajzolják meg lelküknek soha nem létezett képét.

Ha az időmeghatározás fontos, úgy tanácsos az emlékezések sorozatát írásban lefektetni. Így az időmeghatározás bizonyos mértékben feltételes: Ha igaz, hogy az A. esemény a B. eseménnyel egyidőben játszódott le és ha a B. esemény C-ben történt és B.

ugyanakkor ugyanott volt, akkor az A. eseménynek is C-ben kellett lefolynia. Ezzel nevezetesen a közbeső események ellenőrizhetése által adva van a mód a valóság megállapítására.

A látszólag csődöt mondott emlékezés visszahívására rendkívül célszerű a körülményekbe való visszahelyezkedés. Például azzal az elhatározással hagytam el dolgozószobámat, hogy utamban valamit el fogok intézni. Az utcára érve teljesen elfelejtettem, hogy mit is akartam. Minden törekvésem, hogy emlékezetemet felfrissítsem, hiábavaló. Ha azonban visszamegyek szobámba és leülök arra a helyre, ahol az elintézés szándéka támadt bennem, úgy bizonyára visszaemlékezem elhatározásomra. A dolog nyitja az, hogy öntudatlanul is ugyanazoknak a benyomásoknak jutottam hatása alá, amelyek az elhatározás megfogalmazásánál támadtak bennem. Ugyanazok a tárgyra eső pillantásunk, szobánk hangulata, falóránk ketyegése stb. újra felidézik bennünk a korábbi elhatározást. Grashey angol orvostanár ezt azzal magyarázza, hogy azok a benyomások, amelyek egyszerre hatnak az agykéregre, egymással össze vannak kötve, társultak, asszociáltak. Az ily képzetkapcsolatok igen fontosak tehát a visszaemlékezés szempontjából. Harangzúgás, megvilágítás vagy homály, a közérzés mikémiye stb., de különösen az emlékezőtehetség leghűségesebb tényezője: a szaglási érzék rég elhomályosult, látszólag teljesen eltűnt élményeket hozhatnak újra az emlékezet felszínére.

Ennek a sajátosságnak gyakorlati értékesítését azzal mozdíthatjuk elő a legjobban, ha a gyanúsítottat vagy a tanut ama körülmények közé helyezzük, amelyek közt annak idején tette észleletét. Sokszor elég lesz, — és ezen a tapasztalaton alapszik egyébként a Szut. vonatkozó rendelkezése is — ha a tettessel, illetőleg a tanuval a helyszínre, illetve olyan helyre elmegyünk, ahol a tanu a cselekmény elkövetésekor vagy elkövetése után tartózkodott s még jobb, ha ezt lehetőleg az évszak, időpont s általában oly külső viszonyok közt tesszük, mint amelyeknél az esemény lejátszódott.

Ez az eseményismétlés különösen olyankor tanácsos, ha bonyolultabb esetről, nevezetesen annak megállapításáról van szó, hogy valaki mily egymásutánban követett el különböző cselekményeket, avagy, hogy több egyén közül, egymásra következett mozzanatoknál ki-kik minő tevékenységet fejtett ki. Egyes mozzanatok a tanu gyakran képtelen másutt hűen visszaadni, ellenben a helyszínen könnyen tudja megmagyarázni s ami igen fontos, előadásának hiteltérdemlőségét és lehetőségét, az egyébkénti tájékoztató mellett, a nyomozó csendőr is kellően tudhatja ellenőrizni.

Az eredmény sokszor meglepő: tanuk, kik pl. a községházán semmire sem vélnek visszaemlékezhetni, a helyszínen rendszerint előbb mellékes körülményekre, majd a fontosabb részletekre is vissza fognak emlékezni. Persze ne várjuk, hogy a helyszínen, mint hirtelen behatás, egyszerre tegye emlékezővé az illetőt, engedjük nyugodtan szemlélődni, tájékozódni s kezdetben mellékes körülményekről beszélgetvén, igyekezzünk fokozatosan az esemény legfontosabbjára, részére legemlékezetesebbnek vélt mozzanataira, áttérni. Vigyázzunk azonban, hogy ne menjünk el ennél a sugalmazásig, nehogy a kikérdezett oly tények állítására irányítsuk, amelyeket egyáltalán nem vagy nem úgy észlelt. Merőben hibás lenne tehát, az eseménynek elképzelésünk szerinti eléletárása után az emlékezetében még meg nem szilárdult tanut pl. az »igy volt« kérdéssel a közelfekvő »igen« válaszra indítani.

Véges emberi természetünk folyománya, hogy oly emlékezetbeli csalódásaink is vannak, mintha valamely eseményt átéltünk volna, holott azt a valóságban sohasem éltük át. Ezek a nem csupán az elmebajosok bizonyos kategóriájánál, hanem egyébként normális egyéneknél is, különösen erős szellemi vagy testi kifáradás után jelentkező csalódások többnyire lokális természetűek, mintha egy vagy más helyen már jártunk volna. Ezeket a jöhiszemű emlékezetbeli csalódásokat *paremnnesia* névvel jelöli a tudomány és valamikor élénk figyelemmel olvasott, de az emlékezetből kiesett leírásokkal, olvasmányokkal, élénk álmokképekkel, átörökléssel stb.-vel magyarázza.

Furcsán hangzik, de igaz *Ribot* francia lélekbuvár állítása, mely szerint: az emlékezésnek fontos feltelete a feledés. Ugyanis csak egy bizonyos mennyiségű képzetet lehet az emlékezetben megtartani és ha abban tulsúlyra jut a kevésbé lényeges, a fontos kiszorul, illetve csak akkor jut helyhez, ha a kevésbé lényegest elfelejti. Számolván ezzel, a tanuk emlékezetének visszahívásánál ne vigyük túlzásba a mellékkörülmények firtatását, csupán annyit vegyünk belőlük, amennyit gondolatkapocs gyanánt az emlékezetbeli lényeg eléréséhez szükségesnek tartunk.

Amint vannak emberek, kik jóformán csak vegetatív életet élve, észleleteiket voltaképp el sem raktározzák, úgy vannak, akik szinte lenyűgöző emlékezettel bírnak. Mélyen gondolkozó embereknél az emlékező-képesség vagy annak bizonyos része szinte megdöbbentően van kifejlődve. Mások viszont észleleteik elraktározásánál agyukban lomtárt létesítenek, melynek egyes tárgyai egymástól alig szétválaszthatóan össze-vissza vannak dobálva dobálva, keveredve. Aránylag kevesen helyezik el emlékezetképeiket a kellő gondossággal. Köztudomásu, hogy az öregember a közelmúlt eseményeire kevésbé emlékszik, mint a régmúltakra, mert azokat fiatal korának erejével jobban véste emlékezetébe, az újabbak eltevésére pedig már ereje nincsen.

Mint a visszaemlékezés akadályát emlitem végül, hogy külső behatások folytán jelentkezhetnek emlékezethiányok is, amelyek vagy a külső behatás után lefolyó különböző hosszú időre terjednek ki, de visszanyulhatnak napokkal, hetekkel, sőt évekkel a külső hatás előtti időre is. Ily emlékezethiányok mutatkoznak akasztás, agyrázkódás, szénéleggázmérgezés és különösen súlyos fejsérülések nyomán. Utóbbiaknál sokszor nemcsak a sérülést követő, az öntudatlanság idejére terjedő időszak esik ki az emlékezetből, hanem emlékezethiány fedi a sértés körülményeit, esetleg még a bántalmazást megelőző időt is.

Ez a lehetőség a kikérdező részéről legnagyobb óvatosságra int, mert ha sikerül is az illető sértettnek nagy erőlködéssel emlékezte megszakadt fonalát valahogy összecsomóznia, e körül könnyen végzetes hibába esik, amennyiben vagy a bántalmazást megelőző időből származó emlékezeti tényeket és eseményeket hozza sérülésével s így ártatlan emberekkel kapcsolatba vagy pedig a fennálló hézagokat mások észleletével, azoktól hallott magyarázattal, esetleg sugáló kérdésekből meritett adatokkal tölti ki.

Megesik, hogy jelentékeny férfiakat, kik életök módjában bizonyos szabályszerűséget és szilárd elveket követnek, kik sokat gondolkodtak és az életben előforduló ügyekből tréját nem üznek, felületes emberek pedánsoknak tartanak.

Goethe.

A csendnek és rendnek őre a régi katonavilágban.

A Csendőrségi Lapok számára

Irta: báti BERKÓ ITSVÁN ny. ezredes.

a Hadtörténelmi Levéltár csoportigazgatója.

Egy katonai vagy katonailag szervezett testület jó fegyelmének fentartásához nem elegendő, hogy a testület tagjai csakis a szolgálati teendők közben tartásuk be az engedelmisséget és a rendet, hanem minden tekintetben, így magánéletükben is úgy kell viselkedniük, amint azt a fegyelem fogalma általában mindenkítől megkívánja. Mert nemcsak a katona lehet fegyelmezett, hanem a polgárember is. Nem kell messzire menni például, csak valamely fogalmasabb napon a villamosra kell szállni, hogy az ember meglássa az utazó közönség között a fegyelmezett, vagyis jólnevelt embert és viszont bosszankodják azoknak a viselkedésén, akik fegyelmezetlenek, akik nem ismerik a rendet és akik nem törődnek másokkal, hanem úgy viselkednek, mintha érték forogna a világ.

A fegyelem a műveltséghez fakad. Ma az iskolák sokkal mélyebb tudást adnak és a családi nevelés is magasabb erkölcsi színvonalon áll, mint a régmúltban; tehát az emberek is fegyelmezettebbek, mint régen és a társadalmi rend fentartásához is enyhébb eszközök kellene, mint a múlt évszázadokban. S ez különösen a katonaságnál éreztető.

Aki a hadsereg történelmét lapozza, annak azonnal feltűnik, hogy egykor olyasmire is külön rendszabályok és külön személyek kellettek, ami napjainkban szinte magától értetődik. De különbséget kell tenni e téren a béke és a háború között. Békében elegendő a szervezetszerű parancsnokok fegyelmi fenytő hatalma és a katonai biráskodás arra, hogy a fegyelem fentartassék. Elegendő az előjárók igazságos szigora, hogy a csapatban valóban az a rend uralkodjék, amely nélkül katonaság el sem képzelhető. Háborúban azonban már egyéb eszközökre is szükség van és pedig olyanokra, amelyek megakadályozzák a rendbontást akkor, amikor a katona nem sorban és rendben, nem a szervezetszerű kötelékben követ el valami fegyelmitelenséget, szóval amikor nem függ rajta az előjáró szeme. Ilyen rendfentartó szolgálatra hivatottak például a tábori csendőrök, akik a harcoló vonal mögött ügyelnek az elmaradozó vagy bármilyen okból köteléken kívül megjelenő katonákra és megakadályozzák a kihágásokat. Az ő szolgálatuk a nagy szükség van, mert a háború mindig meglazítja az erkölcsöket és olyan tettekre ragadtatja a könnyelműbb lelkeket, amelyeket a béke nyugodt napjaiban talán mégsem követnének el.

A régi időkben béke és háború ideje között e téren nem sok volt a különbség. A régi világ katonája legtöbbször nem részesült a szülői háznál gondos nevelésben és ritkaságszámba ment közöttük az, aki gyermekkorában iskolába is járt. Akkor még nem volt védtörvény, amely mindenkit egyformán kötelezett katonai szolgálatra, hanem tulajdonképpen csak az lett katona, akinek arra éppen kedve volt. A legénységet tudniillik toborozták, még pedig önkéntes elhatározása alapján. Később, amikor már nem akadt elég önkéntes jelentkező, úgy teremtették elő a szükséges létszámot, hogy a toborzásnál csalfaságot, sőt erő-

szakot alkalmaztak. Persze akkor sem a jónevelésű, tehát fegyelmezettebb és műveltebb elem került a katonasághoz, hanem a garázdák és mindazok, akiktől a polgári hatóságok is szabadulni akartak.

É szerint tulnyomórészen olyan elem jött a hadi lobogó alá, amely nem annyira a katonai pálya iránt érzett lelkesedésből, mint inkább a zsákmányra való kilátástól csábítva szánta magát a harcos életre. Egy-kétszáz esztendővel ezelőtt ugyanis a háború anyagi előnyöket jelentett a katonának. Városok elfoglalása vagy szekérvonatok felprédálása mindenkor gazdag zsákmánnyal kecsegtetett; s bizony a hadvezetés eszközeihez tartozott a szabadrablás engedélyezése is és pedig csak azért, hogy a csapatok el ne széledjenek. Nem kell nagy fantázia annak az elképzeléséhez, hogy a főleg zsákmányon alapuló hadi szolgálatra illetékmódon nem éppen a legszeledebb emberbarátok jelentkeztek, hanem különösen az olyanok, akiknek durva

Jugoszláv csendőrijárőr egy gyanus egyénnel igazoltat.

érzése, kalandvágya és kapzsisága egyiknél-másiknál inkább valamely hivatásszerű zsványhoz illett volna, mintsem lovagiasan gondolkozó és fegyelmezett vitézhez. Bánta is az ilyen ember, ha egész sor fogát vagy egyik szemét kiütik, vagy esetleg őt magát agyonverik. Az volt a fő, hogy erőszakoskodhassék és zsákmányolhasson. Rohamokra, merész vállalatokra és egyáltalában a hadviselés veszedelmes mozzanataira mindenesetre igen alkalmas volt az ilyen elem, mert minden izgalom nélkül kockáztatta az életét, hiszen a leszurt vagy levágott ellenségénél talált pénz, fegyver, ruha vagy egyéb érték az övé lett.

Noha rendkívül szigorú, legtöbbször halállal fenyegető hadiszabályok tartották fenn a fegyelmet, mégsem lehetett egészen megfélemezni ezeknek az elvadult erkölcsi katonáknak a garázdaságait. A parancsnokok fegyelmi hatalma ugyan minden rendellenességet szigorúan büntetett, mégis kellett olyan valakiről is gondoskodni, aki a rendet akkor is fentartsa, amikor a katona nem sorban és rendben, századaikban sorakozva vannak, hanem szolgálaton kívül, külön-külön jelennek valahol meg. Ez a rendfentartó volt az általában ismert profosz, vagyis foglár. Nagy ur volt.

Az egységes szabályok szerint szervezett hadseregek első éveiben, tudniillik a harmincéves háború

táján, még nem minden ezrednek volt külön profósza, hanem a több ezredből álló sereg számára egy közös profosz szolgált, akit főprofósznak hívtak. Szolgálatának ellátásához nagyobb létszámú személyzettel rendelkezett; rendszerint egy hadnagy, egy osztag fegyveres, továbbá segédprofosok és szolgálak tartoztak hozzá, sőt a sereg nagyságához képest néha egy egész lovas-századot is adtak melléje. S miután a tábor rendjének és tisztaságának fentartása az ő hivatásához tartozott, külön munkás-osztag is állott rendelkezésére, amellyel a szemetet és piszkot összegyűjtette és elásatta. A mészárosok és hentések számára ő jelölte ki a helyet, ahol azok vághattak és dolgozhattak, azonban a beleket és a mészárosmunkából eredő minden egyéb szennyet maguknak a mészárosoknak kellett eltakarítaniuk.

A főprofósznak a tábor környékén lovasaival állandóan portyázni kellett, mert a katonák itt vétettek legtöbbit a rend szabályai ellen s a táborból akár egyedül, akár kisebb csoportokba verődve kiszöktek és loptak, raboltak a közeli falvakban. Az akkori világ eldurvult katonájának nem egyszer mindegy volt, hogy ellenséges földön, vagy pedig a saját országában van. Neki csak az lebegett szeméi előtt, hogy minél többet harácsolhasson össze. Ha a főprofosz ilyen rablókalandon levő katonát vett észre, akkor azt azonnal fel kellett tartóztatnia és a rabolt holmit a szegény károsultaknak vissza kellett adatnia. Amellett a tettést fel kellett jelentenie az ezredcsének és ha az nem torolta meg a bünt, akkor a tábornoknak kellett tudomására hozni a rendbontást. Ha pedig az illető egyik csapathoz sem tartozott, hanem valami szökevény vagy kóborló katona volt, akkor a főprofosz maga büntette meg, persze meglehetősen szigorral, úgy, hogy annak elment a kedve minden további garázdálkodástól.

A rablások és egyéb bűnök elharapózása esetén a főprofosz felhatalmazást kapott, hogy a tettenért bűnözőt ott a helyszínen felakasztassa.

Az egész tábor számára való élelmikészletet a főprofosz vette át és pedig még a tábor területén kívül, nehogy a katonák, a tábor nyüzsgő zsufoltságát felhasználva, azt már eleve megdézsmálhassák. Az átvett készletet azután átadta a főélelmezési mesternek s ha az éppen akadályozva volt, akkor a csapatoknak is a főprofosz osztotta ki a járárdóságot.

A táborból való olvonulásnál a főprofosz a tábor előtt állott és ügyelt, hogy mindenki beosztásában maradva, a csapatok és a vonat a meghatározott rendben vonuljanak el. A menet alatt pedig a szekereknél tartott rendet, nehogy azok egyike vagy másika előzködjön vagy az utról letérjen, valamint hogy torlódások ne keletkezzenek. A vonatnak ő volt a parancsnoka; itt meneteltek a katonák feleségei és családtagjai és pedig külön zászló alatt, amelyet az egyik asszony vitt. Jaj volt annak, aki közülök elkószált, mert a profosz mindjárt ráütetett jó nélfányat. Valamely falun vagy városon való átvonulás alkalmával netalán előforduló rendetlenség vagy a katonák részéről történt rablás és fosztogatás esetén a főprofósznak azonnal közbe kellett lépnie. Azonban előfordult, hogy a rendelkezésére álló karhatalom a rendcsinálásra elégtelennek bizonyult. Az ezredesek ilyen esetben kötelesek voltak csapataikból a főprofosz által kért segítséget rendelkezésre bocsátani. Nem volt könnyű feladat a menetoszlopból tömegesen kilépő és fosztogató katonák megfékezése s bizony nem egyszer előfordult, hogy a

főprofósznak és az ő segítségére adott csapatoknak egész harcot kellett vívni azokkal.

Miután pedig minden rendnek fentartása a főprofosz kötelmeihez tartozott, az akkori idők hadiszokásai szerint megengedett és szabályozott gyujtogatás és zsákmányolás is végrendeletben szintén az ő ellenőrzésével történt. Ezeknek az inkább rablókhoz, mint katonákhoz méltó szokásoknak szabályozására külön *gyujtogatómester* és külön *zsákmánymester* szolgált a seregben, akik fölött a főprofosz gyakorolta a felügyeletet. Manapság barbár cselekedetnek tartanók, ha katonáink ahelyett, hogy hivatásukhoz méltóan harcolnának, inkább gyujtogatni és rabolni. Vagy háromszáz évvel ezelőtt mindezek a pusztítások még a hadviselés szabályaihoz tartoztak és mindenki jogosnak tartotta azokat. A még régebbi állapotokhoz viszonyítva azonban, már bizonyos haladásnak volt mondható, hogy a gyujtogatás és zsákmányolás meghatározott rendszerrel és csakis a vezér engedelmével és utasítására történhetett.

A gyujtogatómestert a legkiválóbb katonák közül, mintegy jutalomképen, választották. Az bizonyos, hogy jutalmazásszámba ment ez a hivatás, mert a felgyujtandó faluból vagy városból megelőzőleg ki lehetett menteni némi kis értéket, amelynek bizonyára jobb helye volt a gyujtogatómester tulajdonában, mintha a lángok martaléka lesz. A gyujtogatómesternek külön zászlója volt, amelyet azonban csak akkor bontott ki, ha valamely helynek elhamvasztását megengedték; különben becsavarva kellett tartania. A zászló kibontása jelentette, hogy lehet gyujtogatni. Aki ezenkívül gyujtogatni merészelt, az a legkönyörtelenebb büntetésnek nézhetett elébe.

A zsákmánymester ténykedésére akkor került sor, amikor a katonák a közös zsákmányon megegyezni nem tudtak. A hadiszereknek és a hadsereg céljait szolgáló anyagnak, valamint ama tárgyaknak kivételével, amelyeket az egyes katonák a rablás folyamán maguk szereztek meg maguknak, minden egyéb dolog közös zsákmánynak számított. Persze nem mindenkinek lehetett szerencséje, hogy a szabadrablás vagy zsákmányolás alatt értékes holmikat, különösen pénzt és ékszereket szerezhessen magának. Az ilyen kevésbé szerencsés emberek azután a közös zsákmány szétosztásánál akarták magukat körpótolni, aminek természetesen veszekedés, sőt verekedés lett a vége. Itt azután a zsákmánymesternek kellett igazságot szolgáltatni. Nehéz és kényes hivatás volt, mert neki a gyalogos katonára eső zsákmányrész négyszerese, a lovas közvitézre eső résznek pedig a kétszerese járt. Nem lehet csodálni, hogy a katonák ekként igen gyakran visszaéléssel vádolták őt és elégedetlenkedtek az elosztás miatt. Eppen az ilyesmit lehetőleg elkerülendő, a vezér olyan embert választott a zsákmánymesteri hivatásra, aki nem volt kapzsi, hanem igazságos.

A gyujtogatómester és a zsákmánymester állása egyébként már a harmincéves háboru elején megszűnt.

A nagy létszámú seregekkel a rend fentartásának egy kézben való összpontosítása nem bizonyult célszerűnek s ezért a harmincéves háboru elején már minden ezrednek megvolt a maga profósza. Erre az állásra erélyes, tekintélyes külsejű, tapasztalt és olyan embert választott az ezredparancsnok, aki rendszertete, higgadt komolysága és teljes megbízhatósága mellett nem ijedt meg a maga árnyékától s akár több

verekedő vagy rendetlenkedő katonát is egymaga meg tudott fékezni. A fogságbüntetésre ítéleteket neki adták át, valamint azokat is, akiknek bűnét halállal kellett sújtani. Eppen azért a profósznak éppen úgy külön személyzete volt, mint annakelőtt az egész sereg főprofósának, köztük a hóhér- és a bakólegények. De amíg a hóhéri teendőket becsületen dolognak tartották és a hóhérokat és a hóhérlegényeket a katonák egészen megvetették, addig a profósz becsületén és tekintélyén nem ejtett csorbát, ha valamely bűnöst tetten érve, ő maga fejezett le, vagy akasztott fel. Mint minden nagyobb büntetés végrehajtásának előkészítéséről, úgy a vesszőfutás büntetéséhez szükséges vesszőkről is a profósznak kellett gondoskodni; ezeket a legfiatalabb dobosokkal vágatta s összegyűjtve átadta az őrnagynak, aki azután a végrehajtásra kivezényelt emberek között osztotta szét. A haditörvényszék üléseinek rendezésénél a profósznak szintén fontos dolga akadt és — miként az egykoru szabályzat mondotta — ügyelnie kellett, »nehogy a vádlott ittás állapotban, sőt zsebében egy üveg pálinkával jelenjék meg, mert különben sem védőt, sem lelkeszt nem engedélyeznek számára.« A lelkesz engedélyezése tudniillik halálos ítélet esetére szólt.

Az ezred tábora rendjének fentartása a profósz kötelmeihez tartozott s ezért többször végig kellett járnia azt és ellenőriznie, vajjon a katonák nem követnek-e el valami rendtelenséget. Különösen a kockajátékokra kijelölt helyeket kellett sűrűn felkeresnie, mert ott a játék hevében gyakran keletkezett holmi parázs verekedés. Kiséretében mindig ott volt személyzetének néhány fegyveres tagja, hogy adandó alkalommal kéznél legyen a karhatalom.

A tábor körletének és utcáinak tisztántartására a katonák feleségei állottak rendelkezésre. Később, amikor már laktanyákban kezdték elhelyezni a katonaságot, a laktanyák és környékének rendbentartására szintén az asszonyokat alkalmazta, akik fölött pálcájának hatalmával uralkodott.

A markotányosok alája voltak rendelve. Ezeknek, valamint az egyéb árusoknak ő vizsgálta meg a mértékeit, hogy nem hamisak-e. Az ő tudta nélkül nem lehetett hordót csapraütni s a kimérendő italnak is ő határozta meg az árát. Természetesen nem szeszélyből kellett valami lehetetlen árat megszabni, hanem méltányosan kellett elbírálni, vajjon nem uzsorázza-e ki az italmérő az állandóan olthatatlan szomjusággal küzdő hadinépet. S erre jó is volt ügyelni, mert például nagy zsákmány esetén a katonák könnyelműen dobták oda akár a legnagyobb értékeket is egy ital sörért, borért vagy pálinkáért. Az italmérő sátrakban szintén többször meg kellett jelennie és az esetleg rendetlenkedőket megfékeznie. Egyáltalában ő tartotta kezében az ezred körletének rendjét. A markotányosoktól bizonyos jövedelmek voltak számára illetékesek, például minden levágott marhának a nyelve, valamint minden megcsapolt hordó után valami kis összeg.

Ezeken a jövedelmeken kívül még egyéb bevételei is akadtak a profósznak és pedig a fogsággal fenytettek részéről. Tisztek és altisztek, ha fogságuk leltöltése végett a profószhoz kerültek, bizonyos összeget tartoztak neki fizetni, a tisztek forintokat, az altisztek huszasokat. Olyan ezredes mellett, aki bőkezűen osztogatta a foglár-fogságot, a profósz öreg napjaira még félre is tehetett ebből néhány tallért.

Hivatása a laktanyán vagy táboron kívül is ter-

jedt. Szentmise alatt a templomajtóban kellett állania és ügyelnie, hogy a katonák urfelmutatáskor térdet hajtsanak; urnapi körmenetnél pedig oldalt 50—60 lépésnyire kellett haladnia és figyelnie, hogy a katonák az Oltári Szentséggel való áldásnál letérdeljenek. De nemcsak maguk a katonák tartoztak az ő ilyenmü felügyelete alá, hanem azok családtagjai is, nők és gyermekek egyaránt, akiknek egyébiránt ő volt a közvetlen előjárója. A katonák családjai ugyanis a régi időkben, egészen a múlt század közepéig, a laktanya legénységi szobáiban, a többi katonákkal és azok családtagjaival közösen laktak, a kincstártól kenyeret is kaptak, az ezred nyilvántartásában szerepeltek és e szerint bizonyos katonai fegyelem és fenytítő hatalom alatt állottak.

A profósz »az ezred atyjának« hívták. Ez a név valóban rá is illett, mert a rendet és erkölcsöt az ezredben ő tartotta fenn úgy, akárcsak a családban az atya.

Még a XVIII. évszázadban kiadott szabályok is úgy emlegették a profószot, mint az ezred tekintélyének képviselőjét és aki a profószot bántani merészelt, az magát az ezredest sértette meg, amiért pedig bizony keservesen lakolnia kellett. A profósznak mindenről tudnia kellett. A jó erkölcsre pedig különösen vigyáznia. Nőket a laktanyába beengedni — persze a katonák feleségeinek és gyermekeinek kivételével — egyáltalán nem volt szabad. Ha mégis valami nő oda belopózott, akkor a profósznak kellett azt onnan kikorbácsolni. A jó erkölcsre való felügyelete még a tisztokra is kiterjedt s ha megtudta, hogy valamelyik tiszt valami csinos kis démont, szobalány, szakácsné vagy más címen tart magánál, akkor ezt bejelentette az ezredlelkésznek, aki azután az ezredes útján gondoskodott, hogy az illető tiszt a fehérszemélyt eltávolítsa.

Szóval a profósz volt a rendnek őre és pedig úgy békében, mint háboruban s mint ilyen, sok vonatkozásban a tábori csendőrök ősenek mondható. Tekintélye mindig nagy volt s bár az altisztek közé számított, azért hadnaggyá is elő lehetett léptetni, ha arra alkalmasnak bizonyult. Ruházata is más volt, mint az ezred többi katonájé, mert buzérvörös hajtókás sötétkék kabátot és a magyar ezrednél világoskék nadrágot viselt, míg az ezredesnek fehérszínű volt a kabátja és különböző színű a hajtókája. Egyenes kardot hordott fehérbőr kardkötön.

Mindegyik ezrednél 1867-ig volt profósz. Abban az évben ugyanis az ezredfogházakat megszüntették és a laktanya rendfentartási teendőire a törzsvezetőt rendszeresítették, aki persze már távolról sem örvendett akkora hatalomnak, mint az egykori profósz, akit viszont az említett évtől a dandárönként vagy nagyobb helyőrségenként szervezett fogházakba osztottak be. Azóta a profósz már nem tölt be olyan jelentőségteljes állást, mint régente s hatásköre sem akkora, mint a régi katonavilág retteggett profószáé volt.

Minden vétek elengedtetik e világon, csak az nem, hogy a tömegnél nagyobb valál; s üldözés az első jel, hogy megismertetél. Állj magasan s a távolból feltekintve hozzád, parányinak fognak hirdetni; ereszkedjél le hozzájuk s sárba vonnak.

Eötvös.

Olaszországi jegyzetek.

1928. április.

Ujjáéledt Olaszország egyike népünk legnemzetesebb államának.

Benito Mussolini Olaszország jelenlegi miniszterelnöke csodálatraméltó építő, nemzetmentő munkájának érdeme, hogy már-már az örvénybe, a kommunizmus karjaiba szédült nagyhatalom ismét újjászületett s szigorúan nemzeti alapokra helyezkedve halad a boldogulás felé, méltó bámulatára az egész művelt világnak.

Ki ne ismerné *Mussolini* tevékenységét? Ujságok, folyóiratok hasábjain nap mint nap találkozunk közleményekkel, melyek mind az ő bámulatós szervező munkáját, Olaszország nagyhatalmi pozíciójának megerősítését tárgyalják.

Mussolini legnagyobb érdeme kétségtelenül az, hogy országát megtisztította az anarchiától és testvérháborút felidézett kommunistáktól s Olaszországot visszavezette arra a helyes és egyedül igaz utra, mely az ország boldoguláshoz vezet. Jelenleg a lakosság elenyésző csekély kivétellel, mondhatni kivétel nélkül, hiva miniszterelnöke nemzetmentő és építő politikájának.

Olasz földön lépten-nyomon találkozunk az ember az olasz nép fennenlángoló hazaszeretetének tündöklő megnyilvánulásával.

Az olasz hősi temetők páratlan szépségét, a hazáért elesett hősök megbecsülésének legékezebb tanubizonyosságait széles e világon csodálják. Az olasz kormány nem sajnálva időt, fáradságot, nagy költségekkel, de még nagyobb lelkesedéssel emelt maradandó emléket hős fiainak.

Nincs szándékomban az olasz hősi temetők, a vitézség megörökítését hivatott emlékművek, szobrok stb. méltatásába bocsátkozni; alábbiakban csupán egy-két kedves s katonaszemmel észrevett jelenségről óhajtanék megemlékezni, melyek mind azt mutatják, hogy Olaszországban egy erős és hazafias nép lakik, mely tradícióinak mindenkor áldoz s mely jövő boldogulását és nagyságát, szakítva a különböző modern, kommunizmus, szociálistizmus s egyéb »izmus«-ok világbolondító jelszavával, a régi tiszta és erős nemzeti érzésben, hazaszeretetben, egymás s a fegyveres erő különleges megbecsülésében látja.

*

Velencében voltam midőn egy hazafias ünnepély alkalmával egy század alpini is kivonult zenekarral az élen. Utcáhozjut, merre a menet elhagyta, a járókelő közönség férfiak, nők vegyesen kalap, kendő lengetés, tapsolás közepette avagy fasiszta módon jobbkart felemelve üdvözölték, illetve ünnepelték a katonákat. Vége-hossza nem volt az ovációnak.

Elgondolkozva álltam a tömegben s eszembe jutott, hogy nálunk Magyarországon még a kivonuló csapatnál lévő zászlót sem köszöntik a polgárok, semhogy katonáink mellett ily lelkesen tünnetnének. Erre ugyan semmi szükség nincs, mert a fegyveres erő minden ünnepeltetés nélkül is teljesíti kötelességét, de e jelenség, amit ott Velencében láttam, élénken igazolja a mély nacionalizmust, az olasz hadsereg, mint az állam legerősebb pillérének megkülönböztetett megbecsülését.

Ott az élöket is ünneplik, mint a jövő zálogát, nálunk, sajnos, itt-ott még a holtaknak sem adják meg azt a tiszteletet, ami őket méltán megilleti. Elesett hőseink megbecsülése pedig minden magyar ember első kötelessége. Ezzel szemben mit látunk? Közömbös arccal mennek el a polgári egyének az elesett hősök emlékművei előtt. Debre-

cenben — állomáshelyemén — a volt m. kir. 3. honvéd gyalogezred laktanya falába épített hősi emléktábla senki érdeklődését fel nem kelti; a Nagyerdő bejáratánál álló impozáns, a volt 39. közös gyalogezred hétezer hősihalottjának dicső emlékére emelt emlékszobor előtt senki le nem veszi kalapját. Szomorú, hogy e közömbös nemtörődömség nemcsak itt a nagyalföldi metropolisban, hanem országszerte tapasztalható. Budapesten a Belvárosban a főposta falába beépített nagyszabású, hősi halált halt postaalkalmazottak emlékműve senkiben sem éleszt megbecsülést; soha nem láttam, pedig de sokszor megfigyeltem, hogy levette volna valaki a kalapot ez emlékmű előtt...

Róma. A Monte Pincion Róma legszebb parkjának sétányait a szobrok galériája díszíti. Száz és száz, egymástól mintegy 50—60 méterre lévő a sétányok mindkét szélén felállított hófehér márványból készített magas talapzaton nyugvó mellszobor gyönyörködteti a szemet. Nézegetve e szobrokat, csodálkozással láttam, hogy olasz államférfiak, neves művészek, történelmi nagyságok szobrai között sűrűn akadnak katonákra. Itt egy bersaglieri tábornok, jellegzetes nagykarimájú, félrekapott kakasokkalas kalapjában, amott egy admirális. És így tovább.

A Janiculuson, ugyancsak Róma egyik szép parkjában, hasonló jelenség. Garibaldi a nagy olasz szabadsághős hatalmas lovas szobra körül huzódó utcát szintén szobrok sora díszíti. Ugyancsak sok közte a katona.

A Piazza Venezián láthatjuk II. Viktor Emánuel, az olasz egység megteremtőjének csodálatos szépségű, mintegy 60—70 méter magas hófehér carrarai márványból épített modern emlékművét, nagy csatákat ábrázoló domborműveivel.

Nápolyban a pályaudvarról kilépő idegent Garibaldi impozáns szobra fogadja.

Velencében a Giardini publicoban a legszebb nyilvános kertben ugyancsak egy szép Garibaldi szobor. Odébb Viktor Emánuel lovas szobra. Majd megtaláljuk Bartolomeo Colleoni a volt velencei köztársasági had vezérének lovasszobrát. És így lehetne sok-sok katonákat ábrázoló emlékműveket, szobrokat felsorolni, hiszen minden városban sokat találhat az utazó, de a fentieket csupán azért említettem meg, hogy lássuk, elhunyt nagyjaikat, katonafiaikat mily tisztelettel és szeretettel zárja szívébe az olasz nemzet.

Önként felvetődött agyamban a kérdés, hol vannak nálunk ily hasonló jelenségek? Hiszen kardforgató nép vagyunk, évezreden keresztül karddal védelmeztük és tartottuk meg Hazánkat, mely Hazát ugyancsak karddal vitézül szerezték öseink. Talán egy nemzet történelmében sem szerepel a hadakozásoknak oly végtelen sora, mint épen nálunk magyaroknál. Hol vannak a dicsőséges régi háborúk vitéz hadvezéreinek emlékei s hol vannak a világháború magyar hadvezéreinek szobrai? És ha akadnak kutató utunkban itt-ott egy-egy katonaszoborra, mily elenyésző kevés ez ahhoz képest, hogy világgá kiáltsa katonáink soha el nem muló vitézségét, hazafiui erényeit.

Firenzében a szűk belvárosi utcákon nagy embertömeg hullámszik. Nagy sűrű autók, kísértetiesen bűgva szirénája, érthetetlen gyorsasággal és biztonsággal száguld a szűk, embertömeggel ellepett utcákon. A sziréna hangjaira a járókelők villámgyorsan utat nyitnak, a férfiak ki kalap levéve,

A test bűbájának legfőbb alkatrésze a lélek jósága s egy nő egész lénye akkor van összhangban, midőn a külalak igézetéből az első hatás nem az érzékekre esik.

Kemény.

ki fasiszta módon jobbkart felemelve tiszteleg az autó előtt. Gondoltam talán valami magasállású közfunkcionárius autójáról van szó vagy talán udvari kocsi lehet, de mivel nem láttam semmi megkülönböztető jelzést, táblácskát, érdeklődtem, hogy miért ez üdvözlés? Csodálkozással hallottam, hogy ez egy betegszállító autó, mely rendszerint szülő nőt visz a kórházba.

Vajjon van-e még ország, hol a beteget, szülő nőt szállító száguldó autót köszöntik?

*

S e dolgok mind annál csodálatosabbaknak tünnek fel előttem, hogy mindezeket oly országban tapasztaltam, mely ország közel pár évvel ezelőtt minden tekintélyt, minden tiszteletet, minden vallásos érzést és meggyőződést tagadó, önálló állami életet el nem ismerő vörös rémmel, a kommunizmussal akart szoros barátságot kötni.

A nagy káoszból, anarchiából, testvér öldöklésből Mussolini mentette meg Itáliát oly eredményesen, hogy ma már a katonákat mint a hazaszeretet és nemzeti érzés ápolóit, fenntartóit a polgárok mindenütt szeretik, tisztelik s az új generációnak életet adó anyját tiszteletük és megbecsülésük jeléül köszöntéssel illetik.

*

Tanuljunk Olaszországtól!

C. J.

Portyázás.

Nem vagyok tulságosan nagy barátja a paragrafusoknak és számoknak, mert több ízben már az életben a szivnek és észnek ellenségeit véltem azokban felfedezni, annyit azonban elismerek róluk, hogy egyelőre pótolhatatlanok s így szükséges rosszak. Most pláne magam is felcsapok statisztikusnak, és pedig azért, mert szinte nehezebb esnék az embernek elhinni ezt, am azt, ha nem látná számokkal és egyéb adatokkal beigazolvva. Mult hét egyik napján csak a főváros belterületén 5 halálos autógázolás történt. Ugyanakkor Kassán egyetlen autó 14 embert gázolt el, kik közül ketten meghaltak, tizenketten pedig súlyos sérüléseket szenvedtek. Nem tartottam volna eszemben ezeket a számokat, ha ezen gázolási eseteket követő napon nem történik valami, amivel kapcsolatban érdemes ezeket a számokat az olvasó elé vinni. Az történt ugyanis, hogy egy rendőr karjának felemelésével megállásra intett egy meg nem engedett sebességgel száguldó és meg nem engedett országuti reflektort használó autót. Az autó nem állt meg s ha a rendőr az utolsó pillanatban félre nem ugrik, ugyanarra a sorsra jut, mint soroksári csendőrbajtársunk, kinek esetét jól ismerik a Csendőrségi Lapok olvasói. A rendőr félreugrott s mert az utasításoknak, rendelkezéseknek érvényt akart szerezni — más lehetőség és mód nem lévén — kirántotta kardját, az autólámpásra sujtott, hogy azt használhatatlanná téve, ekként bírja az autót megállásra. A kard a lámpáson elcsuszott, betörte a védőablakot s a szilánkok megsebesítették az autó egyik utasát. A lapok másnap, csaknem kivétel nélkül, erősen neki-támadtak ennek a rendőrnek, emlegetve, szabályellenességet; jogtalanságot és — ami ilyenkor elmaradhatatlan — hatósági közegek brutalitását. Ez az eset. Ha az általam idézett számokat szembeállítjuk ezzel

az esettel s hozzá a soroksári csendőr elgázolása is eszünkbe jut, nem fogunk tulságosan csodálkozni avagy megbotránkozni ennek a rendőrnek túl radikálisnak látszó eljárásán. S ha az ügyben a befejezett vizsgálat után az arra illetékes hatóságok valamelyes intézkedések megtételének szükségességét látjuk fennjorogni, — úgy vélem — a legkivánatosabb és legfontosabb nem a rendőr megbüntetése lenne, hanem az, hogy végre egyszer szigorúan megrendszabályozzák a gázoló, lelkiismeretlen autósok, motorkerékpárosokat. Azon újságíróknak pedig, kik előszeretettel tárgyalják a rendőri visszaéléseket, ajánlom, vegyenek maguknak annyi járadást, hogy két-három héten át jegyezzék fel pontosan a halált és súlyos sérüléseket okozó autógázolásokat. Ha csak valamennyire is hajlanak mélyenfekvő és lényegbeli, nem pedig felszínes és látványos igazságok, méltányosságok felé, — másként jogják elbírálni az ilyen »tulkapásokat«.

*

Az újságolvasó mindig saját egyénisége, hivatása, érdeke, hajlama stb. szerint nézi át az újsághireket. Van aki Chamberlainnak, Mussolininek, Csicserinnek beszédeit ténykedéseit kíséri figyelemmel, — akit tehát a külpolitika érdekel. Van aki élvezettel vadászat a képviselőházi beszédek között, vajjon nem bukkan-e valamilyen szellemes eszmecszerére azok között. Vannak, kiket csak szerelmi drámák érdekelnek és ha egy Landau eset, egy Steglitz, egy Millstadt fordul elő, megvásárolnak öt-hat újságot, hogy öt-hat változatban élvezhessék egy és ugyanazt. Marseillesben a napokban letartóztattak egy Pierre Rey nevű egyént, kinek kartjében öt elásott női hullát talált a rendőrség. Elég az hozzá, én a strandon éppen napfürdőztem, mikor egy nőismerősöm azt a kérdést intézte hozzám, hogy mit szólok a Rey-esethez. Mikor azt válaszoltam, hogy semmit, mert nem tudom mi a Rey-eset, kissé gunyolódva tájékozatlanul feleltem, de palástolatlan örömmel, hogy ő ezt most egy olyannak elmondhatja, aki még nem tudja, elbeszélte nekem ennek a kégyilkossági esetnek pikáns és háborzongató részleteit oly pontossággal, mintha csak ő gépelte volna le a nyomozással megbizott detektivek részletes jelentését. Beszélgetésünk közben, anélkül, hogy én az ő földrajzi vagy általában az ő enciklopédikus tudását próbára akartam volna tenni, arról kellett meggyőződnöm, hogy az illetőnek sejtelve sincs vajjon Marseille a tenger mellett vagy valahol a Vogézekben fekszik-e. Mikor a Rey-históriát befejezte, ott hagyott engem a homokban, egy szomszédos sütkérező csoportba társult és ott tette fel a kérdést: »Mit szólok a Rey-esethez?« Én pedig elgondolkodtam: »Mindig jelesem volt földrajzból, történelemből. Hajszálnyi pontossággal le tudom rajzolni Franciaország déli partvidékét és megfelelő helyre belepötyyinteni a pontot, mely Marseillet jelenti. Kitünően tudom, hogy Marseillenek közel egy millió lakosa van, hogy II. Rákóczi Ferenc ott szállt hajóra Rodostó felé, hogy Marseillenek kikötő csap-székei leghiresebbek az egész világon, mert a legtar-kább nemzetközi tolvaj és betörőbandák adnak azokban egymásnak találkát, hogyha valaki egy félórát időzik egy forgalmas ponton, hát ott láthatja maga előtt

elsétálni a földkerekség minden nációját stb., stb. Ugyan mit érek vele? Ha én most ezzel a tudományommal itt akármelyik strandcsoporthoz társulok, az egész tudományom annyit fog érni, mint egy marék homok, — azaz semmit. Órák is el telhetnek, anélkül, hogy a társalgásba csak bele is mukkanhatnék. Mily másképpen van azonban említett hölgyismerősömmél. Földrajzi, történelmi tudása nem haladja túl a kabinos asszonyét, ki most egy csomó vizes fürdőruhát cipel a vállán, tudja azonban, hogy Rey, ez a hatvanéves vén szatir meggyilkolt öt asszonyt, hogy méltó társa Landau kettővel öt tulszárnyalta, tudja egyikről, hogy zsémbes, jukar, mogorva lény volt, azért szerették az asszonyok, másiktól, hogy udvarias, gáláns, jókedvű volt s ezért rajongók érte, mindezt ő tudja, hiszen öt újságból olvasta és a társaságokban oly tekintélyre tesz szert, oly figyelemmel, érdeklődéssel hallgatják, hogy az ember szinte kétkedni kezd az iránt, van-e valami praktikus haszna az életben földrajznak, történelemnek? Nem-e volna okosabb mindjárt az iskolapadokban aktuális Landau és Rey- esetekkel, steglitz-i és mill-stadti tragédiákkal joglalkozni? Irodalomtörténet helyett Bocacciót tanulmányozni, »Zászlónk« helyett »Az Ojság«-ot olvasni!? Kevesebb jutuskó akadna a társaságokban.

Figyelő.

CSENDŐR LEKSZIKON.

106. **Kérdés.** A káros Amerikába utazván, minden holmiját a tettes őrizetére bizza s neki átadja lakása kulcsait is. A tettes a lakáshoz tartozó padlásról 4 méter-mázsa zabot eltulajdonít és elhasznál. A zab 110 P-t ért. Mily büncselekmény ez?

Válasz. Nem lévén vitás, hogy a káros minden ingóságát a tettes őrizetére bizza s így az eltulajdonított zab is a tettes birlalásában volt. Ily körülmények közt a cselekmény a 200 P-ös értékhatárt tekintve sikkasztás vétsége.

107. **Kérdés.** A két tettes munkabérlőhátralékot követel a sértetten. Visszautasítják a sértett által kért halasztást. Behatolnak a sértett lakásába, leszakítva az ajtó bezárására szolgáló zsineget s kezükben húscsörgőkkel agyonveréssel jenyegetik a sértettet. Erre a sértett kijizeti nekik a követelt összeget. Mily büncselekmény ez?

Válasz. Három büncselekmény fennforgásáról lehet itt szó. Ezek: a Btk. 330. §-ába ütköző magánlaksértés büntette, a Btk. 350. §-ába ütköző, a 353 §. 1. pontja szerint minősülő zsarolás büntette, a Btk. 344. §-ába ütköző rablás büntette.

A rablás és zsarolás között az a főkülönbség, hogy a zsarolásnál kifejtett erőszak és fenyegetés a sértett akarat-elhatározását nem nyügözi le teljesen s a sértettre nézve fennforog bizonyos lehetőség az ellenállásra vagy a tettesek kívánta magatartás tanusítására.

Ha tehát az erőszak és fenyegetés kizárja azt, hogy a sértett még csak gondoljon is az ellenállásra vagy esetleg menekülésre s az ellenállásra képtelenné tett sértett a támadás lenyügöző hatása alatt inkább adja át a követelt dolgot, nem zsarolásról, hanem rablásról van szó.

A kérdésben jelzett esetben a rablás megállapítása mellett kell döntenünk, mert az elkövetés módja megfelel a Btk. 347. §-ában körülírt súlyos veszedelemnek. Igaz, hogy a zsarolást jogos követelés esetén is el lehet követni, míg a zsarolásnál idegen ingóság elvétele szükséges. Am a kérdésben jelzett esetben a sértett tulajdonában levő pénzösszeg elvétele történt, ami a tettesekre idegen ingó dolog volt. Lehet valakinek rajtam bármily jogos követelése, azért a zsebemben levő pénz nem az övé s azt elvennie tőlem erőszakkal joga nincsen.

Ezek után az a kérdés, hogy a tettesek az ajtó erőszakos beszakításával és a sértett lakásába való behatolásával a magánlaksértést megvalósították-e s ezért külön bünvádi felelősségre vonhatók-e. Véleményünk szerint a magánlaksértés miatt ebben az esetben nincs külön bünvádi felelősség, mert a magánlaksértő cselekmény a kifejtett erőszak tényálladákhöz tartozik s mint ilyen, a rablás büntetésebe olvad bele annyival is inkább, mert ez a cselekmény enyhébb büntetés alá esnék, mint a rablás s kétségtelenül a rablásnak u. n. eszköz-cselekménye volt. Az erőszak fokát és terjedelmét ily esetben a birói gyakorlat a büntetés kiszabásánál teszi mérlegelés tárgyává.

108. **Kérdés.** A tettes tényleges katonai szolgálatot teljesített az 1909. évben a cs. és kir. haditengerészetnél. Az idegen állam kikötőjében horgonyt vető hadihajóról megszökik s csak az 1928. évben tér vissza hazájába. Elévült-e büncselekménye vagy nem?

Válasz. A katonai szolgálatból való megszökéssel a tettes u. n. folytonos büncselekményt (delictum continuum) követett el. Ez a folytonos büncselekmény akkor fejeződik be, amikor a tettes a jogsértő cselekményt abbahagyja vagy a jogsérelem más okból megszűnik. Az ily cselekményre az elévülés a jogsértő cselekmény véghezvitelének utolsó vagy a jogsértő cselekmény megszűnésének napján kezdődik meg.

A tettes által megvalósított jogsértő állapot akkor tekinthető megszüntnek, amikor ama szolgálati kötelességének utolsó napja, amely alól kivonta magát, eltelt. A haditengerészetnél négy évig a sorhadban, öt évig a tartalékban és három évig a tengervédben kellett a besorozottnak szolgálnia. A rendes szolgálati kötelezettség összes tartama tehát tizenkét év, illetőleg a kezdő és végző időpont különleges meghatározásával valamivel hosszabb volt; ugyanis a szolgálati idő rendszerint az állományba vétel (a jan. 1-től okt. 1-ig felavatottakra ugyanezen év okt. 1-én) napján kezdődött, végződik pedig az állományba vétel napját nem tekintve annak az évnek december 31-ikével, amelyben a szolgálati kötelezettség lehet.

A kérdésben említett esetben tehát azt kell megállapítani, mennyi szolgálati ideje volt még hátra a tettesnek. A hátralevő szolgálati idő utolsó évének december 31-én kezdődött meg a büncselekmény elévülése. Ehhez a megállapításhoz igazodik elsősorban a tettes bünvádi felelőssége.

Helyesen jár el a járőr, ha ilyen egyénnel szemben fellép és ellene a bünvádi felelősség napjával szolgáló tények megállapítása végett nyomozást indít. Az az egyén, aki annakidején a honossági kötelem és hazaszeretet kapcsán a minden tisztességes állampolgárra vonatkozó védőkötelezettség fondorlatos kikerülésével szétszakította, erkölcsi silányságot árult el és semmi ok sincs vele szemben kiméltre, amikor a tisztességes polgárok sorába sunyi módon belopakodik.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Amikor a látszat csal.

**Nyomozta: MAGYARI DOMOKOS tiszthelyettes.
(Bakonybél.)**

Az előforduló bűncselekmények között a legnehezebb a gyújtogatási eseteknek kiderítése. A tűz elhamvaszt mindent, nyomot, bűnjeleket s bizony sokszor a járőr minden buzgalma, minden erőlködése meddő marad. Nem csoda hát, ha Magyar Domokos tiszthelyettes, őrsparancsnok nem nagyon örült meg annak a jelentésnek, amellyel 1927 május 24-én egyik csendőre beállított hozzá az őrsirodába: »Tiszthelyettes urnak alázatosan jelentem, most hozták hírül az őrsre, hogy a Csizmadia tanya tegnap leégett!«

Magyar tiszthelyettes hamar elintézte még a napi posta hátralévő részét, azután felszerelt, járőrtársaként maga mellé vette a jelentést hozó csendőrt és elindultak a Csizmadia tanya felé. Oda megérkezve kezdetét vette a helyszíni szemle.

A káros maga nem volt otthon csak a felesége, ki siránkozva adta elő amit az előforduli tüzesetről tudott. Ez pedig a következő volt:

Férje tegnap, még mielőtt a tűz kiütött, a kis szolgálgyerekkel, Sándorral, a faluba ment. A másik fiu, Berci, aki a majorosi teendőket látta el, a marhákat hajtotta ki az erdőre legelni, az ugyancsak kanászkorban lévő harmadik szolgáljuk pedig a Jóska, a közelben legelő sertésekre vigyázott. Ő maga (az asszony) az ebédfőzéssel volt elfoglalva. Az ebéd már 11 órára elkészült. Elsőnek Jóska, a kanászgyerek ebédelt meg, aki etédje végeztével a majorosfiunak, Bercinek, vitte ki ebédjét.

Tudta, hogy férje nem jön ebédre haza s ezért amikor ő maga is megebédelt, a lakást bezárta, bement az istállóba és onnan kieresztette a kis borjut az udvarra, azután egy kis vasárnap délutáni beszélgetésre a szomszédos tanyára indult. Ez a tanya kb. 3 km.-re van az övéktől.

Mikor a szomszédos tanya közelébe ért és — maga sem tudta miért — visszatekintett, látta, hogy sűrű füstfelhő száll felfelé a tanyájukból. Eszeveszetten szaladt vissza a tanya felé és vele együtt futottak a szomszéd tanyabeliek is, akik a tüzet szintén észrevették. A tanya nádfedele azonban úgy égett, mint a papír s mire a tanyára visszaért, már minden odaégett.

Mindezt nyugodtan végighallgatta Magyar tiszthelyettes, azután a folyvást siránkozó asszonyt megkérdezte, hogy be volt-e biztosítva a tanyájuk? Az asszony igenlőleg felelt, de hozzátette, hogy a biztosítási összeg nagyon csekély volt, még az a szerencsájük, hogy a férje mult héten felémelte a biztosítást, de még így sem fog megtérülni az igazi káruk.

— Hát a férje hol van most? — kérdezte Magyar tiszthelyettes.

— Bement a faluba, — mondta az asszony. — Érdeklődni a biztosítási összeg felvétele után.

Magyar tiszthelyettes járőrtársára pillantott. Tekintetük összevillant. Egy volt a gondolatuk: *biztosítási csalás*. Hogy is lehetne más? Persze, hogy az!

De amíg a járőrvezető ezt csak gondolta, a fiatal másodcsendőr mindjárt kifejezést is adott gondolatának, mondván a járőrvezetőjének: *tiszthelyettes ur, úgy vélem itt biztosítási csalás forog fenn.*

Hát a látszat csakugyan emellett szólt.

A gazda korán eltávozott, hogy ne legyen jelen. A biztosítást egy héttel ezelőtt emelte fel. A tanya elég rossz karban volt. Ha a biztosítási díjat megkapja, újat építhet rajta. Az időt is jól megválasztotta. Kaszálás és aratás előtt. Magtár, padlás, minden üres. A marhákat, sertéseket kihajtatta. Az asszony távozás előtt még a kis borjut is kieresztette, sőt az istálló ajtaját is bezárta, nehogy véletlenül visszamenjen és bennégjen.

Mindezen dolgok megerősítették a járőr azon gyanúját, hogy biztosítási csalással állanak szemben.

Az asszony után Magyar tiszthelyettes a kanászgyereket vette kikérdezés alá.

A gyerek a feltett kérdésekre előadta, hogy Fekete Jánosnak*) hívják, 15 éves, árva, az anyja már régen elhalt, apja a harctéren esett el s csak mostoha anyja van. Már 9 éves kora óta szolgál. Járőrvezetőnek arra a kérdésére, hogy azelőtt hol szolgált, azt felelte a kanászgyerek, hogy legelőször a hárshogyi Gombás Géznál szolgált.

Magyar tiszthelyettes itt kissé gondolkodni kezdett s eszébe jutott, hogy pár év előtt a Gombás tanya szintén leégett. A nyomozás lefolytatásának részleteit nem ismerte, a Gombás tanya nem az ő őrskörletéhez tartozott. Barátságos hangon, csevegés formájában kezdett most a fiúval beszélgetni s a beszélgetés során megtudta, hogy ez a tanya néhány nap múlva égett le Fekete Jósának onnan történt távozása után. Azt is megtudta a gyerektől, hogy a volt gazdája igen goromba volt hozzá, többször megverte és alig egy hónapig szolgált nála. Mikor pedig Magyar tiszthelyettes azt tudakolta a gyerektől, hogy mostani gazdájával meg van-e elégedve, kiűnt, hogy bizony a Jóska itt nem érzi jól magát, főleg a koszt ellen van kifogása. Kevés hust kap, az asszony mindig krumplit főz. Mult héten el is ment a tanyáról azzal, hogy nem tér oda többé vissza, de gazdája utánamant, erővel visszacipelte és megfenyegette, ha még egyszer el mer menni, hát csendőrökkel fogja visszahozatni.

Miközben a kanászgyerek ezeket a dolgokat a közömbösen hallgató s csak néha egy-egy kérdést hanyagul odavető járőrvezetőnek elmondta, hazajött a gazda is.

Őt is kikérdezte természetesen Magyar tiszthelyettes. A gazda előadását azzal kezdte, hogy még elgondolni se tudja, ki gyújthatta fel a tanyát. Igaz, hogy a biztosítási díjjal valami az elszenvedett házból megtérül, de jön a szénarakodás, jön az aratás, nem tudja hová elraktározni az élelmet, azt se tudja mihez fogjon. Mikor a cselédek után érdeklődött a nyomozást vezető, elmondta a gazda, hogy a tanyára már alig lehet cselédet kapni, mind elmennek a városba, ahol mozi meg színház van. Legtöbb bajt a kanászfiu okoz, rövid ideje van nála s a mult héten máris megszökött, csak mehezei tudta megtalálni és visszahozni.

Mindezeknek meghallgatása után járőrtársához fordult Magyar tiszthelyettes és megkérdezte:

— No, mit gondol, ki lehetett a tettes?

A másodcsendőr erre azt felelte, hogy ő továbbra is szilárdul meg van győződve, hogy itt biztosítási csalást követtek el, azaz a tettetést vagy a gazda, vagy annak felesége személyében kell keresni.

— Már pedig én inkább a Jóska-ra gyanakszom, — mondotta Magyar tiszthelyettes. — De hagyjuk itt most ezt a Csizmadia tanyát és menjünk át a Gombás tanyára, nagyon érdekel engem most az a régebbi tüzeset.

*) A nevet megváltoztattuk. Szerk.

A másodcsendőr rándított alig észrevehetőleg egyet a vállán és követte járőrvezetőjét.

A Gombás tanyára megérkezve, egy régen ott szolgáló juhászt vett Magyar tiszthelyettes kikérdezés alá. Ez a juhász egy kevés gondolkodás után visszamelékezett, hogy a tűz keletkezésének napján látta a kanászgyereket a tanya közelében, bár ebben az időben ez már nem szolgált ott.

Ez az adat megerősítette a tiszthelyettesnek a Jóska kanással szemben táplált gyanúját s néhány lényegtelenebb kérdés feltevése s a tanyán történt körülmények után újból visszatért járőr a Csizmadia tanyára. Ismét a Jóskával kezdett társalogni Magyar tiszthelyettes, de most a kérdések valamivel sűrűbben következtek egymásra, mint előzőleg és Jóska azt kezdte észrevenni, hogy nem is olyan könnyű ezekre a kérdésekre válaszolni. Akármit is mondott, semmisem volt elég ennek, az előzőleg oly barátságosnak mutakozó csendőrtiszthelyettesnek, mindenáron azt akarta megtudni, hogy ha már nem szolgált a Gombás tanyán, mi az ördögöt keresett mégis ott azon a bizonyos napon?

A Jóska vörösödni, majd izzadni kezdett.

A tiszthelyettes csak nem engedett.

Nem engedett egészen addig, amíg a Jóska a következőket szép sorjában el nem mondta:

— Nagyon rosszul bánt velem Gombás tanyán a gazdám, hát megszöktem tőle. Elmentem haza a mostohanyámhoz, de az nem eresztett be a házba. Nem tudtam mitévő legyek. Nagyon el voltam keseredve. Haragudtam a mostohámra meg a volt gazdámra is. Először arra gondoltam, hogy visszamegyek a Gombás tanyára, de féltem, hogy megint nagy verést kapok. Ott bujkáltam a tanya körül és amikor ott minden elcsendesedett egy égő gyufát dugtam a félszerben összehordott szalma közé. Hamarosan tüzet fogott a lakóház is, kijött nagy kiáltozva a gazda és felesége is. Én messziről egy bckorból néztem a tüzet, majd később elszaladtam a faluba.

Beismerte a kanászfú, hogy a Csizmadia tanyát szintén ő gyújtotta fel és pedig azért, mert gazdája nem akarta elengedni szolgálatából. Ugy gondolta, hogy ha a tanya leég, ugyse lesz többé szükség cselédre, a háztartás feloszlik és őt is elbocsátják. »De azért«, — mondotta — nem volt bennem *nagyon komoly* a szándék, hogy a tanyát meggyujtsam. Cigarettaztam éppen, mikor az ebédet a béresfiunak vittem, leégett már tokig a cigaretta, mikor a konyhából kiléptem, rádobtam a csutkát a ház tetejére, ha meggyullad, gondoltam, jó, ha meg nem hát ugy is«.

*

Igy sikerült ezt és egy három évvel előbb elkövetett gyujtogatást felderíteni és egy veszedelmes fiatalkori bűnözőt ártalmatlanná tenni, aki a két gazdának, illetve az államnak közel egy milliárd korona kárt okozott.

Azóta a Csizmadia tanya a biztosítási díjból, melyet egészen véletlenül éppen a tüzeset előtt emeltek fel, gyorsan és szépen felépült, Magyar tiszthelyettes azóta is már néhányszor megfordult ott volt járőrtársával együtt. Ez utóbbi meg is jegyezte, hogy most, amikor a tanyát olyan szépen és gyorsan újraépítették, mérget vett volna rá, hogy a tanyát maga a gazda gyújtotta fel.

Hát ezen hiedelme miatt nem is kellett nagyon szégyen-

keznie, ezen a véleményen volt eleinte maga Magyar tiszthelyettes is és ezen a véleményen lett volna valószínűleg minden járőr.

Ne feledjük el, hogy a látszat sokszor csal.

*

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A jugoszláv csendőrség.

(14. közlemény).

A csendőr kötést először az elől álló bal láb térde alatt eszközli, azután a jobblábat köti meg. Ha a kötélből még futja, azt a térdek körül kell csavarni és a végét az egyik térdnél csomóra kell kötni.

Ha a járőrnek kettőnél több megbilincselte foglyot kell kísélnie, akkor a párok egymásközött szintén összekötendők bilincslánccal, vagy bilincslánc hiányában kötéllel.

A párok egymás mögé kerülnek, a fűzőláncot az első pár bilincsen keresztül kell húzni és a másik végével hozzá kell kapcsolni az utolsó párra tett bilincs lakatjához.

Ha egy fűzőlánc nem volna elegendő, akkor kettő (vagy több) használható fel.

4. A csendőr eljárása bilincselés és alkalmával előforduló ellenállás esetén.

A fogoly a csendőr felszólítására gyakran nem tesz eleget, hanem ellenszegül a bilincselésnek.

Ilyen esetben a bilincselést végző csendőr halogatás nélkül ragadja meg a fogoly kezét, a fent leírt módon gyorsan bilincselje meg. Ezalatt a járőrvezető fokozott óvatossággal figyeljen, mert az ő feladata, hogy a fogolynak a bilincselést végző csendőr elleni támadásának biztosan elejét vegye vagy elhárítsa.

Ahogy a járőrvezető észreveszi, hogy a fogoly védekezik a bilincselés ellen, s hogy járőrtársai nem tudja egyedül megbilincselni, nyomban közelebb lép s kész helyzetbe vett puskával engedelmességre inti. — Ha az ellenszegülő erre a felszólításra sem csendesedne meg, hanem továbbra is ellenáll a bilincselésnek, a járőrvezető a combjába szúr.

Ezután a járőrvezető a sebesült ellenszegülő sebét kötőszerrerrel bekötözi, amit minden csendőrnek mindig magával kell vinnie. A sebesültet kocsival beszállítja az illetékes hatóságokhoz s ott átadja. A megsebesített ellenszegülőt nem szabad gyalogosan kísélni, mert utközben az esetleges sebláz miatt nehezebb terepen nem bírná a gyalogolást s így a járőr kényelmetlen helyzetbe juthatna. Ha a megsebesített ellenszegülő tiltakozik az ellen, hogy a járőr kötözze be a sebét s az a kívánsága, hogy azt más tegye meg, a járőr ezt a kívánságát teljesítheti. Ha pedig az ellenszegülő egyáltalán senkinek sem engedné meg, hogy a sebét bekösse, bekötés nélkül árdardó át a hatóságnak, s ez a körülmény a hatóságnál bejelentendő.

Ha a helységben van orvos, a járőr köteles felhívni őt, hogy a megsebesített ellenszegülő sebét kösse át.

Ha a sebesült állapota utközben rosszabbra fordul s kórház közelebb van, mint a hatóság, a kórháznak adandó át és biztos megőrzése iránt a kórház igazgatóságával kell érintkezésbe lépni. Az illetékes hatóságnak erről jelentés teendő.

5. Személymotozás.

A megbilincselés után a járőrvezetőnek személyesen kell meggyőződnie arról, hogy a fogoly szabályszerűen és biztosan van-e megbilincselve, azután pedig részletesen meg kell motoznia.

Ez a motozás a ruházat egyes darabjaira is kiterjed, mint: kalapra, kabátra, lábbelire, stb. és el kell venni a fogolytól az összes tárgyakat, melyeket a járőrvezető a fogolynál megbízhatónak nem talál, azután pedig ezeket a tárgyakat a fogollyal együtt az illetékes hatóságnak át kell adni.

A személymotozásnak az a célja, hogy az elfogott személytől elvétesse az összes tárgyak, melyekkel öngyilkosságot követhetne el (kés, öv, kötelek stb.) vagy amelyekkel támadást intézhetne kísérői és őrei ellen, vagy szökést kísérelhetne meg, vagy végül melyek megőrzésére a nyomozás szempontjából van szükség.

Nagyobb tárgyak, melyekhez a büntettes lopás vagy rablás stb. útján jutott, s amelyeket nem lehet könnyen a fogollyal együtt elszállítani, valamint az elkobzott jószág is nyugta ellenében a legközelebbi községi hatóságnak adandó át s az őrizi meg, míg az illetékes hatóság a tárgyak sorsa felől intézkedik.

A személymotozás után a járőrvezető a fogolynak megmutatja az utat, melyen haladnia kell s figyelmezteti a következményekre, ha szökést kísérelne meg, a következő szavakkal: »Most ezen az úton fog haladni három lépésre előttünk; ha szökést kísérel meg fegyvert használunk«. Ezután elrendeli az indulást.

6. Elfogás bilincselés nélkül.

Azokban az esetekben, amikor a foglyot kísérés alkalmával nem kell megbilincselni, az elfogás ugyanugy történik, mint az az 1. pontban van előírva. Ebben az esetben a foglyot meg kell motozni az elfogás után azonnal. A személymotozásra az 5. pontban előirtak irányadók. A járőrvezető a személymotozás befejezéséig kész helyzetbe vett puskával figyeli a fogoly mozgásait.

7. A fölfegyverkezett büntettes elfogása.

Ha a járőr fölfegyverkezett büntettesre akad, elsősorban fel kell szólítani, hogy a fegyvert tegye le s attól legkevesebb 5 lépéssel távolodjon el.

E célból a járőrvezető megállítja a büntettest és felszólítja, hogy jöjjön közelebb, de legfeljebb csak 4 lépésre. A csendőrök célra tartják puskáikat. A járőrvezető a büntettes mellére, a járőrtárs pedig a hasára céloz azután a járőrvezető felszólítja: »Tegye le a fegyvert és attól 5 lépésre távolodjon el, különben löni fogunk«.

Ha a büntettes ennek a felhívásnak engedelmeskedik, akkor a járőrtárs először a fegyverhez lép, magához veszi és azonnal a járőrvezető háta mögé dobja. Azután pedig az elfogást, valamint a fogoly megbilincselését, megmotozását és bekísérését kell a fentebbiekben előirt módon eszközölni.

Ha a büntettes nem teszi le a fegyverét, ezzel kinyilvánította támadó szándékát s ezért a legnagyobb óvatossággal kell megkísérelni, hogy a fegyvert elvegyék tőle, ami a következő módon történik: A járőrvezető járőrtársának hangosan, erélyes hangon odakiáltja: »Vegye el tőle a fegyvert! Ha megmozdul, lelövöm!« Ezután a kísérő csendőr előrehajtott felsőtesttel közeledik lassan az ellenszegülőhöz.

A megközelítés a jobb oldalról történjék. Állandóan figyelni kell az arcvonásait s annyira meg kell közelíteni, hogy egy elszánt ugrással hozzáugorhasson a csendőr, fegyverét bal kezével megragadhatta. Ekkor a csendőr gyorsan elzárja puskáját, lábához helyezi s az ellenszegülő mellének szuronyt szegez. Az ellenszegülőtől a fegyvert nyugodtan el kell venni; azután a csendőr visszatér előbbi helyére és az elvett fegyvert a járőrvezető mögé helyezi.

Mindaddig, amíg a járőrtárs az ellentállót a fent leirt módon le nem fegyverezte, a járőrvezető puskáját szünet nélkül célra tartja és tüzel, mielőtt az ellenszegülő a csendőrt veszélyes helyzetbe hozza. Ha sikerül az ellenszegülő lefegyverzése, akkor a járőrvezető a puskáját kész helyzetbe veszi s az elfogást a 2., a megbilincselést pedig a 3. pont szerint eszközli.

Ha a járőrtársnak az ellenszegülő fegyverét sikerül megfogni, de az ellenszegülő nem akarja azt elengedni, hanem a csendőrrel dulakodni kezd, a járőrvezető szuronyt szegezve ugrik az ellenszegülőhöz s hangosan, erélyesen rákiált: »Ne ellenszegüljön, tegye le a kést (karót, baltát stb.) különben leszúrom.«

Ha az ellenszegülő nem engedelmeskedik, akkor a járőrvezető, a körülmények szerint, esetleg a járőrtárs az ellenszegülőnek akkor a karjába szur, amellyel a fegyverét tartja. Elveszi tőle a fegyverét, elfogja, első segélyben részesíti és bekíséri az illetékes hatósághoz.

Ha az ellenszegülő a járőrtárs ellen fordul, aki fegyverét el akarja tőle venni, akkor a járőrvezető abban a pillanatban, amikor arra jó alkalom kínálkozik, maga ragadja meg az ellenszegülő fegyverét s ezzel akadályozza meg, hogy azt járőrtársa ellen használhassa. Ha az ellenszegülő a járőrvezetőnek nem adja át a fegyverét, hanem dulakodni kezd vele, akkor a járőrtárs kötelessége az ellenszegülőt szuronnyal az ellenállása képtelenné tenni, amit a körülmények szerint a járőrvezető is megtehet.

A löfegyverrel fölfegyverkezett büntettest nem szabad a fentiek szerint felszólítani, hogy tegye le a fegyvert, mert ezzel alkalom adatnék neki, hogy fegyverét a csendőrök ellen használhassa.

Az ilyen személyek megállításánál, ami úgy történik, mint ahogy a fentiekben előirattuk, a járőrvezető szavai: »A törvény nevében állj! Ne mozduljon, különben lelövöm!« s azután azonnal elrendeli a járőrtársnak, hogy a fegyvert vegye el tőle. E tekintetben a fentebb mondottak szerint kell eljárni.

(Folytatjuk.)

HIREK

Fegyverhasználat. *Ihász György* lengyeltóti örsbeli örmester f. hó 16-án az éjféle órákban Gamás községben szolgálatban állva, az öt megtámadó *Kovács György* gamási lakos ellen löfegyvert használt. *Kovács György* életveszélyes sebesülésével a kaposvári kórházba szállítottattott. A kivizsgálás folyamatba tétetett.

Fürdés közben a vízbe fulladt. *Bendi Károly* rumi örsbeli törzsörmester f. hó 14-én a Rába folyóban fürdés közben a vízbe fulladt. Holttestét ez ideig még nem sikerült megtalálni.

Baleset. *Horváth Jenő* szomoróczi különítményhez tartozó örmester f. hó 8-án éjszaka Godobán községben ki-

ütött tüzesetnél szolgálatteljesítés közben a kigyulladt épület gerendáinak szétszórása alkalmával egy gerendából kiálló kovácsolt vasszegbe botlott, mely jobb lábfejébe furódva könnyebb természetű sérülést okozott.

Elöléptek: A szombathelyi II. sz. csendőrkerületnél: *őrmesterré: Mozsár Lajos, Lóránt István, Tóth Gyula, Farkas László, Járjás Agoston, Molnár Géza, Libor József, Csider Dénes és Tóth István IV. csendőrök.* — A szegedi V. sz. csendőrkerületnél: *őrmesterré: Dóczi István, Boros István, Bárdos Mihály, Hoffelner Pál, Karász László, Tömö Imre, Kozsnek György, Dóbor József, Salamon János, Gyurkovics Pál és Gerzsány Ferenc csendőrök.* — A debreceni VI. sz. csendőrkerületnél *őrmesterré: Klopács András csendőr.* — A miskolci VII. sz. csendőrkerületnél: *őrmesterré: Egyed Ferenc, Lakatos Sándor és Szalmási György csendőrök.* —

Házasságot kötöttek: A szombathelyi III. sz. csendőrkerületnél: *Liztes János őrmester Szijártó Sarollával* Gércé községben (Vas m.); *Somogyi István őrmester Reisinger Terézia* özvegygel Fertőrákoson (Sopron m.); *Németh József III. őrmester Szabó Máriával* Lenti községben (Zala m.). — A szegedi V. sz. csendőrkerületben: *Farkas István* törzsőrmester *Blahuz Ilonával* Tápóöbicskén, *Siska István* őrmester *Mede Gizellával* Csanádapácán. — A debreceni VI. sz. csendőrkerületnél: *Bolos Benjámint* őrmester *Balogh Idával* Mátészalkán. — A miskolci VII. sz. csendőrkerületnél: *Topliczki Mihály* tiszthelyettes *Bednarik*

Gizellával Diósgyőrben; *Sebő József* őrmester *Fejes Klárával* Sajóvamoson és *Grónás Pál* őrmester *Keresztesi Terézszel* Cserépfalun.

Eladó: egy jókarban lévő Magyaróssy gyártmányu cimbalom csipketakaróval együtt 120 pengőért. A fizetés részletekben is eszközölhető. Érdeklődők forduljanak *Mészáros József* őrmesterhez (solti örs). — Egy teljesen jó állapotban lévő Mignon írógép eladó. Érdeklődők irjanak *Agoston Gábor* csendőr címére (mezőbényei örs). Szállítási költséget az eladó viselné.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Olvasóink szíves figyelmébe!

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ívnek csak az egyik oldalára, lehetőleg félhasábosan és írógéppel vagy legalább is olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk felvilágosítást, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. Ha jelige nincs megjelölve, a szerző nevének kezdőbetűit és lakhelyét tüntetjük fel. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levélben senkinek, válaszbélyeget tehát felesleges beküldeni. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert a gyakran használatos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. — Büntetőjogi vonatkozású vagy közérdekű csendőrségi kérdésekre a Csendőr Lekszikon rovatban válaszolunk. Az előfizetést kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám”.

Uj Barázda. Az Uj Barázda c. napilapot szintiszta, erős nemzeti irányban szerkesztik. Amint a címe is mutatja, olvasótáborának a zöme a gazdatársadalomhoz tartozik. Gaz-

A CSENDŐRSÉGI LAPOKBAN

csak olyan teljesen megbízható cégek hirdetéseit közöljük, amelyektől olvasóink bizalommal vásárolhatnak. Annak a cégnek a hirdetését, amely ellen a legkisebb jogos kifogás merül fel, azonnal töröljük, miért is kérjük olvasóinkat, hogy minden felmerült panaszt velünk közölni sziveskedjenek.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban!

Általánosan elismert! Világmárka! Hegedű, tárogató, harmonika és az összes vonós és fúvós hangszerek. Romlott hangszerek javítása. Zenekarok felszerelése közvetlen a gyári áron. Árajánlatot ingyen küld az

Első Magyar Hangszergyár STOWASSER

kir. udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója. — Bpest, II., Lánchíd-u. 5. Alapítattott: 1770. évben. Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

BE CZÁSSY ANDOR

ékszerszalónja a Sociéte Horlogére de Porrentruy Phénix Watch Co, Julliard et Cie Cortébert és La Chaux de Fonds Cortébert Watch Co svájci óragyárak magyarországi képviselője

BUDAPEST, Kossuth Lajos utca 4. szám. 1. emelet, 2. ajtó.

ajánlja a m. kir. honvédségnél, a m. kir. államrendőrségnél szolgáló óra gvanánt forgalomba hozott és **kitünően bevált Phénix és Cortébert gyártmányu szolgálati-zsebórákat**, valamint **Luxor ébresztő órákat**.

A Phénix és Cortébert órák, valamint a Luxor ébresztő óra a m. kir. Csendőrség tagjai által közvetlenül a cégtől rendelhető meg levelezőlapon, vagy levélben a pontos cím és személyi adatok megjelölésével. Az első részlet a megrendelést, illetve az óraleszállítást követő hó 1. napján esedékes. — Raktáron tart ezenkívül mindennemű arany-, ezüst- és ékszerárut a legmérsékeltebb árakon és kívánatra levélbeli megkeresésre, megbízottját gazdag választékkal küldi vidékre is.

A Phénix és Cortébert órák valódi svájci gyártmányok, tiszta nikkeltokban, 15 rubinos szerkezettel bírnak és 10 évi jótállással havi 5 pengős részletfizetéssel mindössze 30.— P-be kerülnek.

A Phénix és Cortébert órák fölülte állnak minden más hasonló gyártmányu óráknak. Teljesen pormentesen zárnak és úgy lovaglásnál, mint bármilyen erősebb rázkódás mellett is a lehető legpontosabbak, ezért **szolgálati célokra különösen alkalmasak.**

A Luxor ébresztő német gyártmány, csinos külsővel, erősen világító számlappal és ismétlő ébresztő szerkezettel bír. Ára — ugyancsak 6 havi részletfizetésre — 24.— pengő.

Megrendelő katonai parancsnokságoktól számtalan elismerést és meglepedést nyilvánító levél birtokában van a cég.

dasági és társadalmi kérdéseket népiesen, de ennek ellenére is igen tartalmasan ismerteti s a színvonala sokkal felette áll azoknak a kis napilapoknak, amelyek fantasztikus híreikkel és még fantasztikusabb képeikkel csalogatják az olvasókat. Hírszolgálatra is komoly, megbízható és mindenre kiterjedően széleskörű. Tanácsadó rovatában minden kérdésre díjtalanul nyújt részletes felvilágosítást előfizetőinek. Az aktuális kérdések és események ismertetése mellett a lap az olvasó szépirodalmi irányu szórakoztatásáról is gondoskodik regény és tárcarovatával, azonfelül a legkiválóbb költőknek többnyire hazafias verseit közli. Mi a napisajtót jól ismerjük és kellő kritikával olvassuk, az Uj Barázdát tehát nyugodtan merjük olvasóinknak ajánlani. Tökéletesen megbízható, keresztény nemzeti irányu, komoly, tartalmas jó napilap s amellet lényegesen olcsóbb, mint a többi napilapok. Előfizetési árai: egy évre 17 P, félévre 8 P 60 f., negyedévre 4 P 40 f., egy hónapra 1 P 50 f. Egyes szám ára hétköznap 6 f., vasárnap 12 f. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-körut 5. sz. Levélcím: Budapest 4. sz. postafiók.

V. Gy. törm., Csurgó. Nyomozásában van leleményesség és buzgalom s ami különösen hasznos vonás: nem áll tehetetlenül és lemondóan egy reménytelennek látszó eset előtt, hanem keres, kutat, amíg talál valamit. Amint sorra jön leközljük. Mást is küldhet, mi minden kéziratot szívesen fogadunk és közlünk, ha jó.

F. J. Olvassa el lapunk 1925. évi 13. számában a 218. oldalon erre vonatkozólag közétett ismertetésünket.

K. P. 1878. Azt is igazolnia kell, hogy annak idején az államvasutaknál a nyugbérpénztárba az illetékeket rendesen befizette, mert enélkül nem számíthatják be a kérdéses időt. Ha a levelében említett két tanu olyan, hogy tudhatja s tudja is azt, hogy ön abban az időben az államvasutaknál teljesített szolgálatot, jegyzőkönyvileg hallgattassa ki őket a községi elöljáróságnál s a jegyzőkönyvet szolgálati uton terjessze fel a kerületi parancsnoksághoz anyakönyvi lapjának a helyesbitése végett. Ha így nem sikerül megoldani a kérdést, akkor csak nyugdíjaztatása után kegyelmi uton kérheti a megszakítástól való eltekintést, ami a megszakítás rövid tartamát tekintve, remélhetőleg kedvező elintéztést fog nyerni. Mindenesetre ebben az esetben is jól teszi, ha az említett tanukat a községi elöljáróságnál kihallgattatja arra vonatkozólag, hogy a megszakítás ideje

alatt hol volt. Kegyelmi kérvényében annak idején természetesen indokolnia kell, hogy a csendőrségi szolgálatból miért kellett kiválnia.

Karasica. 1. Az ideiglenes nyugállományban töltött hat hónap nem megszakítás, ha tehát a hat hónap után újra tényleges szolgálatra alkalmazták, az ideiglenes nyugállományba helyezést megelőző szolgálati ideje a nyugdíjába beszámít. Önt valaki helytelenül tájékoztatta erről a kérdésről, mert ilyen esetben csupán az az idő nem számítható be a nyugdíjba, amit nyugállományban töltött, de megszakításról szó sincs. 2. A volt cs. és kir. 3. gyalogezred pötteste Brünben, a 7. gyalogezred pedig Klagenfurtban volt. Irattáruk sorsa ismeretlen.

Kecskemét. Olvassa el lapunk f. évi 19. számában »Virág« jeligére küldött üzenetünket. Jobban teszi, ha nem mozog.

Tárogató. Szolgálaton kívül örmeslertől fölfelé gyalog tisztikardot szabad viselni, tekintet nélkül arra, hogy diszöltötzetben van-e vagy sem. 2. Nincs rá még rendelkezés, hogy viselni szabad. 3. A pótsendőri szolgálati idő nem számít be a kötelezőbe. Egyébként téves az a felfogás, hogy csak a 3 éven felüli katonai szolgálatot lehet a kötelezőbe beszámítani. Éppen ellenkezőleg: a 3 évig terjedőt igen, az azon felülit nem.

Oktatás. A mi felfogásunk szerint a szakaszparancsnok által tartott oktatás ideje is beszámít az oktatási időbe s mint ilyet kell tárgyalni a szolgálati havifüzetben. A szakaszparancsnok éppen úgy oktat, mint az örsparancsnok, szerintünk semmi ok sincs arra, hogy az ő oktatása az oktatási időbe ne számíttassék be. Ez nem vonatkozik a tiszti szemléken tartott oktatásra.

Kenderes. Csak a tiszteket illeti meg, az alhadnagy nem tiszti rendfokozat.

Lóra vitézek. 1. Válasz a lekszikon rovatban. 2. Dolgoznak rajta, még nem jelent meg. 3. Válasz a lekszikon rovatban. 4. Ha a pecsétnyomóját a szekrényében tartja, akkor szolgálatban nem veheti hasznát. A Szut. 205. pontját olvassa el. 5. Olvassa el a Szut. 568. pontját, ott ez a kérdés részletesen és félre nem érthetően van szabályozva. Olvassa el ezenkívül lapunk múlt évi 7. számában »Érdekelte« jeligére küldött üzenetünk 2. pontját. 6. Olvassa el f. évi 48. lekszikon válaszunkat. Az utmesteri tanfolyamra egyebekben a pályázatok a Budapesti Közlönyben szoktak megjelenni, kísérje azt figyelemmel.

OPERA

RUHÁZATI VÁLLALAT

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 20. SZ.
AZ OPERA MELLETT.

Férfi és női ruházati cikkek, vásznak, selvmek, fehérneműek, szőnyegek a csendőrség tagjainak készpénzárban,
8 havi részletfizetésre

Ugyanilyen feltételek mellett árusítunk: vas- és rézágákat, gyermekkocsit, sodronybetétet, matracot stb.

KIVÁNATRA ÁRJEGYZÉKET KÜLDÜNK!

**Hegedű
Harmonium
Tárogató** csak itt a valódi
**Cimbalom
Harmonika
Gitera**

és az összes hangszerek, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók.
Művészelesen javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab.
hangszergyára

Egyedüli magyar hangszergyár az országban

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Csendőrségnek részleffizetési kedvezmény

FOX

a legjobb **szalagos légyfogó**

Konyhák és istállók részére óriás alakban is kapható.

Mintával készséggel szolgál a gyár:

GÖTZL LIPÓT vegyitermékek gyára.

Budapest VII., Cserei utca 14

GÁBOR LAJOS

ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZ

BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRUT 30.

Járőrvezető. A legutóbbi számunkban közöltekkel kapcsolatban olvassa el a Szut. 566. pontját, amely e tekintetben irányadó.

3333. A Szut. 312. pont 1. alpontjában használt »öt évet meghaladó« kitétel úgy értelmezendő, hogy a szabadságvesztésbüntetésnek öt évnél többnek kell lennie ahhoz, hogy az elfogás jogos legyen.

Curriculum vitae. 1—4. Olvassa el f. évi 48. lekszikon válaszunkat. 5. Utmester.

Gyulai ths. Sajnos, illetékes helyen nem találják, a forradalmak alatt az is elveszett. A mi felfogásunk az, hogy így is megpróbálhatja, akkor esetleg találhatunk olyan adatokat, amelyek az ön ügyét kedvező elintézéshez segíthetik.

Igényjogosult. Kísérje figyelemmel a Budapesti Közlönyt, abban közlik az utmesteri tanfolyamok pályázatait.

Sz. P. ny. cs. Irjon levelet az illető intézet igazgatóságának s az felvilágosítást ad a kérdésre. Az intézet vidéken van, mi is csak levélben érdeklődhetnénk, amit esetleg még megtennénk, ha komplikáltabb kérdésről volna szó. Annyit mi is megmondhatunk, hogy a felvételhez elég négy elemi, a jó tanulók tandíjelengedésben részesülnek, ha rászorúlnak s hogy a beiratások tudomásunk szerint szeptemberben történnek. Mindenesetre jobb, ha magát az intézetet kérdezi meg.

Zalavég. Olvassa el lapunk f. évi 9. számában közölt 48. lekszikon válaszunkat.

K. I. őrmester, Bácsalmás. A Szut. 159. pontja értelmében a legénységi szobákban hangszereket használni szabad. A rádió is hangszer, de annak azt az őrsparancsnok engedélye nélkül nem szerelheti fel.

Vadaskert. Az egészséget vissza kell fizetnie. Ha a helyzete

indokolja, kérheti, hogy a visszatérítést részletekben törleszthesse. Ha a végkielégítés összegét a kincstárnak visszatérítette, akkor a megelőző csendőrségi szolgálati idejét is be lehet számítani a nyugdíjába. Erre azonban csakis akkor van lehetőség, ha a végkielégítésétől számított 5 éven belül lép újból tényleges szolgálatba, 5 éven túl a végkielégítés visszatérítésének s így a megelőző szolgálat beszámításának nincs lehetősége. Ha a csendőrségtől történt leszerelése után olyan polgári állásba jut, amely nyugdíjképes, akkor ahhoz a minisztériumhoz kell fordulnia a csendőrségtől kapott végkielégítésnek részletekben való visszatéríthetése iránt, amelyikhez az új állása után tartozik. Vonatkozik ez nemcsak az állami szolgálatra, hanem az olyan állásokra is, amelyeknél az állammal való viszonyosság a nyugdíj szempontjából fennáll, ilyen állások a törvényhatóságok, városiak és részben a községiek. Egyszóval községi, városi, vármegyei és bármilyen nyugdíjképes állami szolgálatban is van rá lehetőség, hogy a csendőrségtől való leszerelése alkalmával kapott végkielégítést visszatéríthesse s így csendőrségi szolgálati idejét új állásában a nyugdíjába beszámíthassák. Ez irányu kérelmével forduljon új állásában a hivatal vezetőjéhez, aki majd megadja a részletes tennivalókra vonatkozó irányítást.

Székely föld. Olvassa el lapunk f. évi 9. számában közölt 48. lekszikon válaszunkat.

Sz. A., Rudas. 1. Szabadságot elszakított területre ugyanannyit kaphat, mint belföldre. 2. Olvassa el az 1925. évi Csendőrségi Zsebkönyv 316. oldalán az erre vonatkozólag közöltek. A nyugdíjmegváltással óvatosan kell bánni. Légyvárak összeomlása után késerves nyomorúság szokott bekövetkezni, légyvárak építésére pedig sok ember hajlamos.

MORT poloska-, rovar- és légyirtószesz

Poralakban is kapható
Mintával készséggel szolgál a gyár:

GÖTZL LIPÓT vegyitermékek gyára

Budapest, VII., Cserei utca 14.

A MÁV. és a csendőrség hivatalos szállítója

világhírű **THE WHITWORTH** kerékpárok

csendőröknek **16 pengős havi részletre.** Kerékpár alkatrészek lánc, pedál stb. gyári árban, külsők P. 6'80-tól, belsők P. 2'10-től. Új kerékpárok 135 pengőtől kezdve.

LÁNG IMRE műszerész-mester, kerékpár és gyermekkocsi gyári raktára. **Budapest, Teréz-krt. 3** (sarok üzlet). Árjegyzék 650 képpel ingyen.

Ne ügynök útján vegyen.

12 havi részletre kaphat háló-, ebédlő-, úriszoba- és konyha- a legolcsóbbtól a legdrágább kivitelig. —o—
bútor
BLEIER Rákóczi-út 30. Félemelet.

Több mint 32 év óta a világot uraló ered. angol

The Champion kerékpárokat

Előnyös 20—24 pengős havi részletre. Eredeti **Motobécane** francia motorkerékpárokat 840 pengőért.

kerékpáralkatrészeket ^{láncot, pedált, nyergeket} **nagybani, eredeti gyári árban**

külső gummik 6'80, belsők 2'10 pengőtől. — Kerékpárok 136 P.-től feljebb.

LÁNG JAKAB ÉS FIA kerékpár és motorkerékpárnagykereskedők

Magyarország legnagyobb, legrégebb és legmegbízhatóbb kerékpár üzlete

Budapest, VIII., József-körút 41. szám.

Alapítva 1869-ben —o— Nagy árjegyzék 700 képpel ingyen

BUTORCSARNOK

ERNST GYULA, Budapest, VII., Dohány-utca 33.
(Klauzál-utca sarok) és **Dohány-utca 50.**

Mind enféle bútorok és lakberendezési tárgyak óriási választékban. A csendőrség tagjainak jutányos ár és kedvezményes fizetési feltételek. Vidékre csomagolás.

Butorhitel

a csendőrség tagjainak **Sándor Ignác** butoráruháza. Budapest, VI., Dessewffy-u. 18-20 (Nagymező-u. és Vilmos császár-ut között). — Szállít készpénzárban kedvező fizetési feltételekkel **elsőrendű butorokat.**

BUTOR részletre **0 Budapest 3.**
olcsón VI., 0-utca
Postások és rendőrség szállítója.

A világ legjobb hangszerei: hegedű, zongora, harmonika, harmónium, gramofon stb.

Reményi Mihálynál
Budapest, VI., Király-u. 58—60

Ófensége Dr. József Ferenc kir. herceg kamarais és a Zeneművészeti Főiskola szállítója.
Csendőröknek kivételes részletfizetési kedvezmény.
Minden hangszerről külön-külön árjegyzék díjmentes.

Legény a gáton.

Regény

Írta: BARÉNYI FERENC

(21).

Szembe pedig csak a gyönyörű arcot látta, a boldog szerelemtől ragyogó szép szemeket és a királyi fényben tündöklő arany hajkoronát. Újjongva fellobbant szerelme rózsaszín ködbe vont mindent és éthatlan sűrű fátyolt vetett Jolán egyetlen hibájára.

Az ebéd emelkedett, vidám hangulatban telt el. Persze Venyige bácsi nem szalasztotta el a kedvező alkalmat és el nem engedte volna Gál Imrét anélkül, hogy legalább egy játszma sakkot ne játszott volna vele.

Amíg sakkoztak Jolán rendezkedve tett-vett körülöttük, de ösztönösen úgy járt-kelt Gál Imre körül, hogy mindig szembekerült vele. Szép arca bájosan mosolygott és forrón égő szeme addig nézte, míg Gál Imre a sakktábláról felpillantott. Ilyenkor aztán egy pillanatra összeforrt a tekintetük s míg Jolán boldogan ment tovább, Gál Imre elvettette a sakktáblán a lépést, Venyige bácsi hangos öröme.

— Óriás! Már megint elhibáztam. Látszik, hogy kikerült a kezem alól. Már nem tud semmit. Óriás!

Gál Imre nem bánta, hogy elvettette a játékot. Boldog volt, hogy Jolánnal lehetett. Hallhatta kedvesen zengő hangját, láthatta mosolygó szép arcát és lángoló kék szemét. Mindez kielégítette és amikor Jolán igéző tekintete szerelmesen meg-megpihent rajta, boldogsága teljes volt.

Egyszer, amikor magukra maradtak, azt mondta Venyige bácsi.

— Mit szól Jolánhoz?

Gál Imre értetlenül nézett Venyige bácsira és szórakozottan felelte.

— Ugy találom, hogy jó színben van.

— Ó, sápadtka szegényke mindig, csak most az öröm kipirosította, hogy ilyen kedves vendégünk van. De nem arra értettem, hanem, hogy látta a hátát?

Gál Imre már-már megfélemlített szegény Jolán visszariasztó testi hibájáról s ezért roppant kínos hatással volt rá, amikor Venyige bácsi gyanútlan kérdése elébeidézte a délelőtti szörnyűséget. Levert lélekkel szárazon felelte.

— Láttam.

— Hát mit szól hozzá? Ugy találja, hogy javult? — kérdezte Venyige bácsi reménykedve. Gál Imre átértette a helyzetet és hogy megörvendeztesse Venyige bácsit azt felelte.

— Határozottan javult, amióta láttam. Nagyon sokat javult. Már nem olyan görbe, azt hiszem, most már hamar kiegyenesedik.

Venyige bácsi aggodó arcát felderítette az öröm sugára.

— Na, hála Istennek, akkor mégis csak igaz. Az orvos ur folyton azt hajtogatja, hogy nagyszerűen javul szegénykének a háta. De én eddig nem hittem, mert őszintén megvallva, nem vettem észre semmi javulást. Persze, persze én mindennap látom, hát azért is nem vehettem észre a javulást...

Szerencsére bejött Jolán és megjelenésével megmentette a szorongatott helyzetében már verejtékező Gál Imrét a veszedelmes tárgy beszélgetés további folytatásától. Amint szemben állt Gál Imrével bájosan vonzó szépsége teljességében, a szelíd kék szemében sugárzó tiszta fénytől eloszlott minden sötét boru.

— Megjött a doktor ur. Most ment fel a szobájába. Bejelentettem az uraságokat. Szívesen látja és örül, hogy viszontláthatja diszbetegét.

— Óriás. Akkor menjünk, hogy ott érjük, még mielőtt

a betegekhez indul. — szolt Venyige bácsi és Gál Imrével felment az emeletre.

XXVIII.

Az orvos szokott szíves modorán fogadta Gál Imrét és Venyige bácsit, amikor hozzá becépogtattak.

— Errejárva kellemes kötelességemnek tartottam, hogy doktor urnál tiszteletemet tegyem.

— Köszönöm. Nagyon kedves, hogy nem feledkezett meg rólam. Látom majd kicsattan az egészségtől.

Barátságosan megveregette Gál Imre vállát. Aztán, hogy már fogta a vállát, a megszokott vizsgáló mozdulattal forgatta ide-oda és nézegette. Szembéállította magával és felfelé irányítva megfogta a fejét s úgy vizsgálta a szemét

— Nem szokott fájni a feje?

— Nem.

— Hát a szemé?

— Az sem.

— Jól lát?

— Nagyon jól.

— Általános közérzése azóta milyen, egészséges?

— Hála Istennek meg a doktor ur tudományának olyan egészséges vagyok, mint a makk.

— No, ezt szeretem, — mondta az orvos és a pápaszeme felett elnézett, mintha a multba nézne vissza. — Lássam az, amit én akkor mondtam magának. Ez az én jutalmam, hogy maga most makk egészséges. No, de iljenek le. Az utóbbi időben ugyanis nehezen megy az olvasás, hát még ha el is viszik az álmomat. Tessék rágyújtani.

Eléjük tette a dohányzó készletet és gyufát gyújtott Gál Imrének.

— Na és aztán egyébként hogy van?

— Köszönöm szépen ezt is, meg a szíves érdeklődést is, jól. Most végeztem el az altizti iskolát.

Venyige bácsi belebetegedett volna, ha át nem vehette volna a szót. Hamar belevágott Gál Imre szavába.

— Óriás! Ötvennyolc közül elsőnek végezte. Már örsvezető lett.

Az orvos barátságosan rázta meg Gál Imre kezét.

— Ez már aztán derék dolog. Ezt már szeretem. Lássam csak, hogy érdemes volt magát a másvilágról az életbe visszabillenteni. Csak így tovább.

Venyige bácsi görcsös ujjával rámutatott a Gál Imre domboru mellére.

— Ezt az érdemkeresztet kapta. Óriás!

Az orvos közelebb hajolva megfogta az érdemkeresztet és érdeklődve nézegette.

— Szép kereszt. Azért az életmentésért kapta?

— Igen.

Még egyszer kezét fogott Gál Imrével és valamit akart mondani, de nem jutott szóhoz, mert Venyige bácsi alkalomszerűnek találta, hogy az orvost a feldiszítési ünnepély részletes történetébe beavassa. Gál Imre szerényen, szinte tiltakozva hallgatta és az orvos éiének érdeklődéssel kísérte Venyige bácsi saját szája ize szerint kiszinezett leírását

— Lássam, hogy megbecsülik. Nagy ember lett. Annál szebb, hogy nem felejtett el minket. — mondta az orvos Gál Imrének, hogy Venyige bácsi hosszúra nyuló elbeszélését megkurtítsa.

— Amig élek nem felejttem én el a doktor urékat, — felelte Gál Imre és hálás tekintettel nézett az orvosra.

Venyige bácsi megint megszólalt. Gál Imrére mutatva mondta az orvosnak.

— Óriás! Ő is észrevette, hogy javul a Jolán háta.

Azt mondja, hogy már szemlátomást egyenesebb, mint amilyen volt, amikor legutóbb látta.

— Ugy, észrevette? — kérdezte az orvos és valami különös tekintettel nézett Gál Imrére, aki zavartan válaszolt.

— Igen, úgy látom, hogy már sokkal egyenesebb. Ugye meggyógyul egészen?

Az orvos a vállát vont.

— Történnék még csodák. Maga tudhatja ezt legjobban, saját magáról, hiszen maga a legkiállobb példa rá, hogy van még csoda a világon.

Aztán Venyige bácsihoz fordult.

— Emlékszik ugye, hogy milyen félhalott állapotban volt, amikor idehozták. Fabatkát sem adtak volna az életéért és mégis...

— Óriás, óriás! — vágta rá Venyige bácsi, mintegy megerősítésképen. Az orvos tekintetét Venyige bácsiról megint átvitte Gál Imrére és valamit meglátott a szemében, ami megkapta. Levette a szemüvegét, renehelt és a zsebkeendő-jével megtörölgette. Ezalatt pedig megint azzal a különös tekintettel nézte Gál Imrét, mint az előbb. Gál Imre a füle tövéig elpirult és hogy hirtelen támadt zavarát elpalástolja, még egyszer rágyujtott. Az orvos egyet hümmögött s mintha ez volna a legfontosabb dolga, még serényebben fényesítette a szemüvegét.

— Hát igen, történnék még csodák. De az Isten csak úgy tesz csodát, ha az ember is segít hozzá.

Feltette a szemüvegét és lassan megigazította az orrán. Aztán elnézett Gál Imre feje feleit és mintha valami láthatatlan hallgatóságnak tartana előlést, lassan, megfontoltan folytatta.

— Az adott esetben a gerincoszlop ferdült el és a jobb lapocka kissé kiáll. Ilyenkor persze misem természetesebb, minthogy a kóros elváltozás okozásával az angolkórt gyanusítjuk meg. Száz esetben kilencvenkilencnél megengedem, mégis a Jolán eseténél kételkedem. Jolánnál nem találtam meg az angolkór jellemző tüneteiből egyetlenegy sem. Egyébként makk egészséges. Nincs meg nála a jellegzetes angolkóros fejalkat...

Pápaszeme felett Gál Imrére nézett.

— Jolánnak nagyon szép feje van. A természet tökéletes remeke. Minden érzéke hibátlanul fejlett. Ezért én az adott esetben kizártnak tartom hogy ezt a görbe hátat az angolkór okozta volna. Hogy mitől eredhetett, azt most már nehéz megállapítani. Legvalószínűbbnek gondolom, hogy gyermekkorában hibás tartással elforgatott gerincoszloppal órákig karonhordták. A műtéti beavatkozás esetleg gyorsan segítene, de azt elvetem, mert nagy kockázattal jár. Inkább a lassan fokozódó erömüvi behatást választottam. Ehhez persze idő és türelem kell, mert szegénykének a háta állandóan egy testegyeneseítő készülékbe van fogva. De ettől sokat remélek. Hiszen Jolán még fiatal, ugyszólván gyerek. Még növésben van a szervezete és a csontrendszere különben ép, egészséges. A csontja még eléggé lágy ahhoz, hogy a gerincoszlopát egyenesre idomithassuk.

Mint az előadó tanár, aki előadását befejezte felállt és most megint azzal a különös tekintettel nézett Gál Imrére.

— Édes barátom, jegyezze meg jól magának, amit most mondok. Nincsen ember hiba nélkül és a hibás embernek az a legkisebb hibája, amiről ő maga nem tehet. Nagyon, de nagyon sajnálom ezt a szép és jó Jolánt testi hibájáért és nagyon sokat buvárkodom ebben a kérdésben. Amit az orvosi tudomány és az emberi igyekezet megtehet, azt én mind megkísérlem, hogy visszazerezem Jolánnak a testi épségét. Meglátja még milyen szép menyecske lesz belőle.

Fejezte be beszédjét az orvos és megint azzal a különös

tekintettel nézett Gál Imrére, de most ebben a tekintetben volt valami derűs huncutság is.

Gál Imre elkészönt az orvostól.

— Hát még egyszer köszönöm, hogy meglátogatott. Örvendtem, hogy ilyen jó egészségben láttam. A viszontlátásra!

Bucsuzott el az orvos és jószágos szemében megint felcsillant a biztató derű.

Amikor az orvostól lejöttek Jolán már vacsorához terített asztallal várta őket.

— Ugyancsak megültek, úgy látszik jól mulattak a doktor urnál.

Venyige bácsi elgondolkozva, szótlanul ült az asztalhoz. Helyette Gál Imre beszélt.

— Tudja milyen kedves ember a doktor ur. Olyan barátságosan elbeszélgetett velünk, hogy észre sem vettük az idő múlását.

— Nem gondoltak rám. Mert ha eszükbe jutottam volna, rájöttek volna, hogy csak engem röviditenek meg, ha a doktor ur látogatását megnyújtják.

Venyige bácsi lesütötte a szemét a fehér abroszra és fájo lélekkel gondolta, dehogy is nem gondoltunk rád te szegény árvám. Ha tudnád, hogy főként rólad folyt a szó. Annyira elfogta az elkeseredés, hogy szinte hangosat sóhajtott. Jolán észre is vette lehangolságát.

— Apus, miért ilyen szontyolodott?

Venyige bácsi meghökkenve kapta fel deres fejét és bus arcára mosolyt erőltetett.

— Óriás. Mindent meglát ez a kislány. Hát busulok, busulok. Hogyne lennék szomorú, amikor arra gondoltam, hogy nemsokára már itt hagy a barátunk.

Könny csillant meg Jolán szemé szögletén, de azért vidáman mosolyogva vigasztalta.

— Sose busuljon azért apus. Elmegy, de visszajön. Hiszen testvérke is nagyon szomorú volna, ha soká nem jönne. Ellátogat majd hozzánk ugye?

— Hogyne. Jövök én miheyt lehet, ha nem leszek terhükre.

— Óriás! Hogy volna terhükre, hiszen látja, hogy még el sem ment s máris siratjuk. Óriás!

Harsogta Venyige bácsi és nevetve veregette Gál Imre vállát. Ettől aztán felderültek és vidáman tereferélve költötték el a vacsorát. Alig hogy megvacsoráztak Gál Imre megnézte az óráját és a vonatához készülődött. Mindaketten kikisérték a vasuti állomásra.

A kivilágított pályaudvar tele volt utazó és várakozó közönséggel. Amig a vonatra várakoztak, rájuk esett a nagy lámpa fénye és a fel-alájáró emberek szeme megakadt megvilágított alakjukon. Mint bogáncs a ruhához, úgy tapadtak rájuk a kíváncsi, tapintatlan tekintetek. Jolán elpirult s akkor észrevette a közékük furakodó tekintetekben a gúnyt s a szánakozást és megértette. Kipirult arca egyszerre halálsápadtra vált és a szíve a torkában dobogott. Riadt szemmel segítségért esengett, mint a meghajszolt kis madár. Hova bujhatna a gyilkos pillantások elől?

(Folytatjuk.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.

Telefon: József 413—27.

Felelős vezető: Weitz Károly.